

המוסף התורני של יום ליום. א' חשון תשפ"ב גיליון מס' 1740

יחיד בדורו

מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

גדול היראים

מרן הראשון לציון ורבה של ירושלים הגרש"מ עמאר שליט"א

שליח עושה שליחותו

הגאון רבי שניאור זלמן ריווח שליט"א, שליחו של מרן לענייני מצוות התלויות בארץ בשיחה מיוחדת. ההיכרות מגיל ילדות, הקמת המכון, סוגיית היתר המכירה, וההוראות המיוחדות בענייני שמיטה

מלך יושב על כסא דין

שנים רבות ישב מרן הגר"ע יוסף זצ"ל בבתי הדין השונים ולחם את מלחמת הקודש, אותה הוא הנחיל גם לבני ביתו ותלמידיו נכדו, הדיין הגאון רבי עובדיה יוסף טולידאנו אוחד בשולי גלימתו, ומשרטט קווים לדמותו

על משמר הכשרות

הרב ישי מלכה, מפקח בכיר בבד"צ בית יוסף מספר על השאלה שהביכה את הרבנים האשכנזים, הסכינים שאיימו על מרן והתחינה שהפיל מרן בפני אחד השוחטים

כולנו בניו

הרבנית ה.ד. מספרת על הדמעות החמות שנשפכו בלשכת הגזית בחדרו של מרן הגר"ע יוסף זצ"ל אשת חיל

סוכריות בשכונת מוסדרה

פנינים ומעשי רב מחייו של הארז האדיר בלבנון מרן הגר"ע יוסף זצ"ל - סביב פרשת השבוע

עושה שבת

הביאני הממרקד חדריו

שמונה שנים להסתלקותו של מרן הגר"ע יוסף זצ"ל: המחברות נחשפות 'יום ליום' הורשה להיכנס אל הקודש פנימה, לנבור בארכיונים העתיקים ולשלוף מחברות וחידושים שטרם ראו אור, לצד מסמכים נדירים ותיעודים היסטוריים שנחשפים לראשונה

יחיד בדורו

וקורא את הפיוטים, והוא בוכה, והוא בוכה. אמר לו: למה אתה בוכה? אתה הרי חילוני! אמר לו: אתה משוגע! "למה אני משוגע"? אמר לו: אם היית מבין מה שכתוב כאן היית ממלא את המטפחת דמעות, אתה לא יודע מה כתוב פה. אז ר' יהודה הלוי מומחה לדברים האלו. רק לקרוא למשל פיוט (לר"ה) המתחיל: ה' יום לך אערוך תחינה, בקטע: "ה' יוצרי אתה יצורי, ומי זה בלתיך עזרי א-דני". לפי המנגינה שלנו, המתאימה ביותר לשיר: ומי זה בל - תך עזרי, נשמע כמו: ומי זבל - כל העולם זבל, ומי זה בלתיך עזרי א-דני. כל העולם זבל, גם הנשיא השחור זבל, גם נשיא איראן זבל, גם סוריה זבל, כולם זבל, בלתיך עזרי. אתה קורא ואתה מרגיש את העוצמה שיש בדברים. ריה"ל כולו רגש, כך חשבו, והרמב"ם כולו שכל. אבל זה לא מדויק, הם משולבים, אין אפשרות לאדם להיות כלו שכל בלי רגש, וגם לא להיפך. מנין לנו שהרמב"ם היה בעל רגש? בהלכות שבת (פ"ב) אחרי שאומר: "דחווה היא שבת אצל סכנת נפשות", הוא הביא דוגמאות שצריכים לחלל שבת מפני פיקוח נפש, ומסיים (שם ה"ג): "הא למדת שאין משפטי התורה נקמה בעולם, אלא רחמים וחסד ושלוש בעולם".

מה הכוונה? הקראים למשל אומרים, אשה שהיתה כורעת ללדת בשבת ויש לה צירים חזקים, אין מחללים עליה את השבת, מתה - כפרה, אין מה לעשות, כפרה בעד השבת. אין דבר כזה, לא, משפטי התורה הם לא נקמה בעולם, כולם צדק וחסד ורחמים. הרמב"ם מצא לנכון לכתוב את זה. מרן למשל לא כותב את זה, רק פוסק את ההלכות וזהו. מי שישתכלל היטב, בכל מקום שהרמב"ם גומר את ההלכות מכניס דברי מוסר, אבל באיזו עדינות הוא כותב. על פי רוב המפרשים אומרים: "אין לזה מקור, דברי רבינו הם ראויים אליו". ולעומתו ר' יהודה הלוי, שנראה לכאורה כולו רגש ולא משתמש בשכל, תקרא ספר הכחזרי איך הוא מתווכח עם הפילוסופים, איך הוא מפוצץ את דעותיהם.

מרן זצ"ל היה איש שכולו רגש וכולו שכל. הוא היה יחיד בדורו, גאון בתורה, בקי בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ, גאון בבקיות. לפני שהמציאו את המחשבים ידע את הכל. אתה לא יכול למצוא עליו פעם שנעלם ממנו משהו. פעם למדתי ירושלמי בגירסא בעלמא, יש לי ירושלמי בלי מפרשים שקניתי אותו ב-16 לירות באייר תשל"ג. כרכתי אותו אחרי כמה שנים בעשרים שקל חדש. הכריכה עלתה לי פי 12.5 אלף (!) ממחיר הספר, כי פעם היו לירות והתחלפו לשקלים ולשקלים חדשים (כל שקל חדש שווה 10000 ל"י). אז למדתי אותו בגירסא. הירושלמי שואל בפרק אין עומדין איך נחלקו תנאים איפה להגיד אתה חוננתו, זה דבר שקורה כל שבוע, איך לא יודעים הדבר הזה? אמרתי בלבי: מכאן ראייה לביעי אומר ח"א (סימן ג') שאומר: "תסתער עלינו קושיא עצומה", ביטוי כזה אינני יכול לשכוח אותו, לדעת הרב בא"ח שאומר בכל הדורות הניחו שני זוגות, איך פתאום שכחו, הגאונים הניחו שני זוגות, וכבר בתקופת הראשונים שכחו והניחו רק זוג אחד, איך זה יכול להיות? אמרתי, מכאן ראייה, אם דבר שעושים אותו כל שבוע הירושלמי אומר איך שכחו, דבר שעושים אותו בכל יום על אחת כמה וכמה. אה, הפעם הרב "שכח" את הירושלמי, לא חשב להביא ראייה ממנו, בוא נכתוב בגליון: ויש לו ראייה מהירושלמי, אבל אז פתחתי וגיליתי שכבר הביא את הירושלמי (שם באות ט"ו)... חבל על דאבדין. מתוך הספד שנשא בישיבה בליל י"ב בחשוון התשע"ז, בתום השבעה לפטירת מרן הגר"מ מאזוז שליט"א

אחרי שירת האזינו נאמר: "ויאמר אליהם שימו לבבכם". רש"י מבאר כך: "צריך אדם שיהיו עיניו ואזניו ולבו מכוונים לדברי תורה, וכן הוא אומר (יחזקאל מ' ד') בן אדם ראה בעיניך ובאזניך שמע (השי"ן דגש חזק, כדין אתי מרחיק) ושים לבך לכל אשר אני מראה אותך, כי למען הראותך הונאתה הנה". כשהראו בנבואה ליחזקאל את בית המקדש השלישי שיבנה במהרה בימינו, אמר לו המלאך: בן אדם! תקשיב טוב.

האר"י ז"ל אומר, יחזקאל היה גלגול של הבל, בנו של אדם הראשון, לכן נקרא "בן אדם". אין עוד נביא שנקרא "בן אדם" במקרא רק הוא, תסתכל בעיניך ותשמע באזניך ושים לבך. ורש"י בפרשת האזינו ממשיך: "והרי דברים קל וחומר, ומה, תבנית הבית שהוא נראה לעיניים ונמדד בקנה, צריך אדם שיהיו עיניו ואזניו ולבו מכוונים, להבין דברי תורה שהן כהרין התלויין בשערה על אחת כמה וכמה". עד כאן. דברי תורה עמוקים מני ים, אתה קורא קושית מהרש"א פעם פעמיים שלש, אתה לא מבין אותה. השבוע היה לי דבר כזה, לא הבנתי אותה לפום ריהטא. היום אחד התלמידים שיחיה הסביר אותה בטוב טעם. מהרש"א היה צריך להוסיף עוד כמה מלים שנבין מה שהוא מדבר. צריך להתרכז בתורה.

מרן הגר"ע יוסף זצ"ל קיים את זה במלא מובן המלה, עיניו היו מרוכזות בספר, אזניו אינן שומעות כלום. אם בא ראש הממשלה או נשיא המדינה, אפילו מדברים בקול רם, אבל הוא מרוכז בתוך הספר, הוא לא שומע, האזנים לא שומעות. ר' אליהו ישי אומר לנתניהו: אני יכול להגיד לו שראש הממשלה מוכנה? ראש הממשלה אומר לו: לא, לא, אני רוצה לראות איך הוא מרוכז, איך הוא לא שומע אותי, איך זה יכול להיות. הם מדברים קצת בקול רם והרב לא שומע. הרב "נמצא בגן עדן", הרב מטייל בין הנודע ביהודה והאבני נזר והרשב"א והריטב"א.

פעם אחת היה נוכח באיזו חתונה, אמר: תמהרו, אני ממחר הביתה, יש לי פגישה. שואל אותו הבן ר' משה יבלח"א: פגישה עם מי? "עם הרשב"א, עם הריטב"א, עם הרמב"ם, זו לא פגישה? זו פגישה הכי טובה מכל העולם. הכל הבל הבליים, כלבוס תחליפם ויחלופו, הפגישה עם התורה היא משהו נצחי. אח"כ הרב מסתא את דברי הפוסקים, ממין אותם, עורב אותם בטוב טעם, יש לך דבר יפה מזה? ולבו כולל שני דברים, יש לב שמורה על השכל שאומרים כיום "מוחו", אבל בלשון המקרא נמצא "לב" שמורה על ההבנה, ולבי ראה הרבה חכמה ודעת (קהלת א' ט"ז), ונתת לעבדך לב שומע (מלכים א' ג' ט'). ויש לב שפירושו רגש. הרב היה שלם גם בשכל וגם ברגש, ואין סתירה ביניהם.

אומרים העולם, שהרמב"ם היה בעל שלטון השכל, כולו שכל. רבי יהודה הלוי היה בעל שלטון הרגש, תקרא את הפיוטים שלו, אפילו אדם כופר, לא יכול לקרוא בשלוה, אם הוא מבין עברית היטב ויקרא את הפיוטים של ריה"ל לימים נוראים לבו יתפוצץ, אא"כ לבו עשוי מאבן. היה מעשה, המורה שלנו לערבית שמו "מוסיו לוי" (מר אליהו לוי), זה סיפור מלפני חמשים ושלש שנים (תשכ"א), באמצע השיעורים לערבית מספר לנו סיפורים, הוא מתגעגע למשהו יהדות, יידישקייט. אומר, היה בתנוס חילוני אחד אשכנזי שבא מא"י מהשומר הצעיר. בימים נוראים אין יהודי בתנוס שלא יבוא לבית הכנסת, אפילו חילוניים גמורים, ביום כיפור על אחת כמה וכמה, וזה חבר "השומר הצעיר" הוא יודע עברית כמובן, אבל חילוני גמור. ואין בתנוס מניין לאשכנזים רק של ספרדים. הוא בא תופס את המחזור

גדול היראים

לפחד הוא נזהר ובודק יותר, ודאי שיבכה ויצטער על כך.

אני זוכר כמה פעמים שמרן הרב עובדיה ע"ה אמר לי לכתוב באיזה ענין, ידעתי שאחרי שאכתוב אני צריך להביא לו את הדברים שיעיין בהם, חיל ורעדה אחזוני, שמא הרב יראה איזו טעות ושלא הבנתי כלל את הסוגיא. הפחד הזה של 'אשרי אדם מפחד תמיד' מחזק את האדם, כשאדם מפחד מפני אדם גדול הוא מחפש עוד ועוד, זה גורם לכך שהלימוד שלו נעשה חזק יותר.

יש צעירים שמורים, ויש גם זקנים שהם צעירים בהלכה, על כל מה ששואלים אותם משיבים מיד ומוציאים פסקים על ימין ועל שמאל בלי כבודות המחשבה ובלי אחריות. הלכה צריכה שיקול דעת, צלילות, ליבון והעמקה. תלמיד חכם ששואלים אותו בהלכה, צריך לא להתבייש לומר 'אני לא יודע', 'אני צריך עוד בירור'. אם מתבייש בכך, הרי זה סימן שהוא רק רוצה להראות. היה אחד שהתנהג כמו אדמו"ר מבלי שהיה קרוב לכך, ולא עבר זמן גדול שהורה הוראה שיש בה איסור כרת רחמנא לצלן, הורה הוראה בפזיזות והביא לרעה גדולה. ה' יצילנו, כולנו יכולים להיכשל, קל וחומר אם אדם לא למד את העניין טוב, וגם כשלמד ועיין צריך זהירות ותפילה, הפזיזות בזה היא עוון פלילי.

היום אין למי לפנות, זו היתמות הקשה ביותר.

לפני זמן מה כתבתי תשובה, וכיון שהיה בה מן החידוש בהלכה, פחדתי, הרגלתי את עצמי לא למהר לחדש. שלחתי את התשובה לשנים מגדולי הדור שאני מכיר, אחד ענה לי שאינו עוסק בהלכה ולכן לא יכול להצטרף לפסק, והשני הסכים ושיבח את התשובה, אך לא כתב, וכנראה מפני שלא עוסק בקביעות בפסיקת הלכה. המציאות היום אינה אותה המציאות שהייתה בזמן מרן הרב ע"ה, אין הרבה שעוסקים ממש בהלכה. ב"ה יש צדיקים ויש את גדולי הדור, אבל בעניין הזה של ההלכה, ממש 'תומים היינו ואין אב'. יש עניינים חמורים העומדים על הפרק מידי פעם, ירחם הקב"ה, צריך הרבה להתפלל על כך. זה לא פשוט, אם חלילה אדם יטעה בהלכה הקשורה לרבים, אוי לנו מיום הדין. יש החושבים שצריך מיד לפסוק, איך אפשר?! איפה נשים את פנינו אם נכשיל את כל הציבור? צריך רחמי שמים בדברים הללו.

דיברתי עם כמה תלמידי חכמים בכל מיני עניינים בהלכה והוראה, אמרו לי 'מה אתה מפחד, זה ברור, תפסוק'. אמרתי להם - מחילה מכבודכם, וכי אם זה נראה ברור כי אין לנו סתירה אז אפשר לפסוק? מי לנו גדול מהרב עובדיה ע"ה, שהיה גדול הפוסקים בכל התחומים, לא היה כדוגמתו, ומעולם לא פסק מבלי לבדוק, אפילו שהסברא היתה ברורה והכל היה ברור, מעולם לא פסק עד שהתיישב בדבר.

מרן הרב עובדיה ע"ה היה גדול הפוסקים שבדור, לא היה בדורות האחרונים מי שידמה וישווה לו, לא הניח דבר גדול וקטן, ובכל זאת היה ירא הוראה, מעולם לא פסק בקלות ובמהירות. העיון שלו היה כמו של הראשונים, ואם לא עיין בדבר בעיון המיוחד שלו, לא היה פוסק, אפילו שעל פניו הדברים נראים ברוורים. בנוסף לזה הרבה לחפש בספרים, יש ששאלו מדוע הרב ע"ה חיפש ועיין אפילו בספרים של אברכים צעירים, אך לא הבינו שזו גדלותו, כי הוא חיפש ועיין בכל, שמא אולי האברך הצעיר מצא סברא שהרב ע"ה לא מצא, אולי מצא מקור אחר. זו היתה דרכו, מרוב שחשש להורות, עד שלא היה ברור לו בבירור גמור לא היה מורה. יש תלמידי חכמים שלא הגיעו לאחת מאלף ממנו, ומורים תשובות מהמותן בסברא, הוא היה מחכה ולא מורה הוראה עד שהכל היה מתברר לו.

על דברי תורה נאמר 'אשרי אדם מפחד תמיד', שחושש ומפחד שמא לא עיין טוב בסוגיא, כותב פסק הלכה אך לבו נוקפו, אולי יש מפרש שמסביר את הסוגיא באופן אחר. מי שרואה את התשובות של מרן הרב עובדיה ע"ה נדהם מכמות הפוסקים שהיה מביא. היו רבים שלא הבינו למה הוא מביא כל כך הרבה פוסקים, והיו כאלה שהפכו זאת לביקורת כביכול, אך הם לא הכירו את יראת ההוראה שלו. אמרתי כמה פעמים, שלמרות שמרן הרב ע"ה היה גדול הפוסקים כך גם היה גדול יראי ההוראה. אין מי שהגיע לרמת הפוסקים לו, ומעולם לא פסק עד שבירר בתכלית הבירור. כך היא דרכה של תורה, מי שיש בו יראת ה' ולא גבה לבו, אינו אומר 'אני אמרתי ואני פסקתי', אלא מחפש עוד ועוד לבסס את הפסק שלו. לפני ארבעים שנה אמר לי תלמיד חכם טענה שכל דבר וענין בפוסקים של הרב עובדיה זה 'ספק ספיקא', אמרתי לו שאם יעיין טוב ויוציא את כל הציורפים של הספק ספיקא ימצא פסק חזק שאי אפשר לדחותו, אלא שמתוך יראת ה' העמוקה של הרב ע"ה, וכן מיראת ההוראה שלו, היה מוסיף עוד סברות לחזק את דבריו.

אני זוכר את ההלוויה של הגאון האדיר הרב משה פיינשטיין ע"ה, הגאון הגדול רבי שלמה זלמן אוירבך לא הפסיק לבכות. הוא היה כבר מבוגר, בערך כבן שבעים, מירר בבכי ואמר 'את מי נשאל עכשיו', היה צועק ואומר בבכי 'כל זמן שהרב פיינשטיין היה חי היינו מפחדים לפסוק, שמא תפסוק והוא יביא לך תוספתא או ראשון שלא כדברך ותתבייש, אבל עכשיו איך נפסוק? ממי נתבייש וממי נפחד?' זו גמרא מפורשת, שלאחר שהסתלק רב לעולמו בכה שמואל ואמר 'אזל גברא דהוה מסתפינא מיניה'. כבר אין לו ממי לפחד, היחיד שפחד ממנו באותו דור זה היה רב ועכשיו נפטר. לכאורה, מדוע רב בכה? היה עליו לשמוח בכך שכבר אין לו ממי לפחד, אך באמת שזו שטות ורק מי שטיפש יכול לשמוח בכך, אך אדם שמבין את המעלה של הפחד הזה, שכשיש לו ממי

מלך יושב על כסא דין

שנים רבות ישב מרן הגר"ע יוסף צ"ל בבתי הדין השונים ולחם את מלחמת הקודש,
אותה הוא הנחיל גם לבני ביתו ותלמידיו נכדו, הדיין הגאון רבי עובדיה יוסף טולידאנו
אוחז בשולי גלימתו של נשיא בית הדין, ומשדרטט קווים לדמותו

עם התקרב היום הגדול, יום הילולת זקני אביר
הרועים רבן של ישראל, אבקש לחרוג ממנהגי
מלחציו לפני קהל עמך ישראל נדונים שהובאו על
שלחן בית הדין, ולעיין בספריו של מור זקני מרן
זיע"א אודות הנהגת הדיין בישראל.

כפי הידוע, אחד הדברים שמרן זיע"א ראה בו
שליחות קודש, הוא - מינוי דיין ישראל, בציפייתו
למרחוק אודות מצבו הרוחני של "הנהלת בתי הדין
הרבניים", ביקש ועמל רבות לדאוג לזהות בתי הדין,
דרך הפסיקה בהם והיחס כלפי בעלי הדין הבאים
לפניהם. עד כדי כך, שבבחירות האחרונות למינוי
דיינים לבתי הדין, ביקש לכנס את כל הדיינים
אצלו בביתו ולהדריכם הדרך אשר ילכו בה. זאת כי
הרגיש משימת קודש במינוי דיינים ישרים ראויים
אשר התורה נר לרגלם, וכדברי הגמרא בסנהדרין
(ז.): "לעולם יראה דיין בעצמו כאילו חרב מונחת
לו בין ירכותיו וגיהנום פתוחה לו מתחתיו". ו"כל
בי"ד שהוא גון - שכינה ביניהם" (רמב"פ פ"ג
סנהדרין ה"ז). ולאידך גיסא, פסקו הרמב"ם (שם
ה"ח) ומרן בשו"ע (ח"מ סי' ח): "כל המעמיד
דיין שאינו גון ואינו חכם בחכמת התורה ואינו
ראוי להיות דיין, אף על פי שהוא כולו מחמדים
יש בו טובות אחרות, הרי זה שהעמידו עובר בלא
תעשה".

וראה מה שכתב בזה ידידו ועמיתו בביה"ד
הגדול, הגר"א ולדברג צ"ל בשו"ת ציץ אליעזר
(חלק ב הקדמה) שצריך הדיין לדעת, כי עיוות
וקלקול זדוני או העלמת עין, הוא עיוות וקלקול
והטלת פגם בסוד המסורת והקבלה של קדושת
הדורות, מציא החרב מבין ירכותיו וקוצץ נטיעות
הקדושה והטהרה, ופותח לדורו ולדורות באים
אש של גיהנום בוער ומכלה את כל. וכבר אמרו
חז"ל (שבת לג.): "בעוון עיני הדין ועיוות הדין
וקלקול הדין וביטול תורה, חרב ובזיה רבה ודבר
ובצורת בא ובני אדם אוכלין ואינן שבעין ואוכלין
לחמם במשקל וכו'", השכינה מסתלקת מישראל
ושרשרת הדורות באמצע נפסקת. אך המסיר ממנו
כל שמץ ואבק של מחשבת זדון למעול בתפקידו

תפקיד - הדורות, ושל העלמה ממה שענינו ראוות,
אזניו מקשיבות ועיניו פקוחות לכל המתרחש
סביבותיהן, וליבו פתוח כפתחו של אולם להבין
ולהשכיל ולהוציא דין אמת לאמיתו.

דוגמא לכך יש לראות בכתב ידו בגליון יביע
אומר חלק ב (עמ' רסו) בתשובתו אודות הכשרת
"בית הגדול לערעורים" על פי ההלכה, למרות
הכלל שבית דין בתור בית דין לא דייק, שם כתב
(לא נדפס בגליונות): בזמנינו שענינו הרואות
פסקי ב"ד של עירנו שהם הדיוטות ממש, ודאי
דייקי ודייקי. וכ"ש לפי מ"ש בתורת חכם (דף עה
ע"ג ד"ה ועוד). ודו"ק. במילים קצרות אלו הראה
את כאבו על מצב בתי הדין, ורמת הדיינים שבה.
לשם כך, הקים מור זקני מרן זיע"א, רשת של
כוללי אברכים "להוראה ודיינות", והעמיד בראשם
את בניו וחתניו בכדי להעמיד דור של דיינים יראי
שמים תלמידי חכמים.

טלפון ממדור

כאן המקום לספר סיפור מדהים שאירע עם
אחד מאברכי כולל "יביע אומר", אשר הוקם על
ידי מרן זיע"א והעמיד בראשו את אאמו"ר הגאון
שליט"א, ככולל זה למדו הוראה רבים מהדיינים
ומרביצי התורה המכונים כיום, ניתן למנות את
הגאון רבי דוד בירדוגו, את הגאון הרב שניידלר, את
הגאון הרב יוסף יצחק שלוש ועוד. והיה שם עוד
ת"ח אחד שיצא להיות רב בחו"ל בקהילה גדולה.
והנה יום אחד מור אבי מקבל טלפון, אותו רב
מבקש להקים בית דין בעירו. ומבקש לבוא אל אבי
מורי לשמשו בעבודת הקודש, כדי לדעת פרקטיקה
וניחול דיונים, וכמובן מהלך מסירת הגט. אותו
ת"ח אכן בא לחזות בעבודת הקודש, ולפתע העלה
שאלה חמורה בסידור גיטין.

בימים ההם מרן זיע"א חי עמו, וכל דבר הקשה
ביאון אליו, והוחלט כי יש צורך לברר את העניין
אצל מרן. בדרך אל מרן, אבי מורי שואל אותו: איך
הנהגת הקהילה, איך המשפחה מסתדרת בקהילה

בחו"ל, היכן הילדים לומדים, ואז, אבא קיבל הלם,
שמע שהילדים לומדים במוסדות הממלכתיים שם,
כי אין מספיק ביקוש למוסדות יהודים - תורניים.
אבא שואל אותו, הכיצד? איך אתה מסוגל, ואו אז
אומר אותו רב, כבודו, אנחנו מכניסים להם תורה
בבית וכו' וכו'. והנה הם בבית מרן, כשאבא עדיין
שרוי תחת ההלם.

נכנסים הם למרן זיע"א, אבא מציג את הרב, והרב
שואל את השאלה בענייני גיטין, והנה מרן מרים
עיניו ואומר לאותו רב: מוטל עליך להקים תלמוד
תורה בעירך, לקרב את הילדים לצור מחצבתם.
ומבקש שישתדל בעניין. אותו רב, מסתכל על אבא,
אבא מסתכל עליו, מהיכן מרן יודע?

טוב, לא נורא, הרב מבטיח שישתדל, ושוב חוזר
לשאלה בענייני גיטין, ומרן, מסתכל עליו שוב
ואומר לו: תפתח תלמוד תורה. כאילו, די לך, לא
בית דין אתה צריך, אלא חינוך הילדים. ---

נאה מקיים

כאשר התמנה אאמו"ר הגאון שליט"א לכהונתו
הרמה כדיין בישראל, ביקש מחמיו - זקני מרן
זיע"א את ברכת הדרך, ואולי גם סגולה להצלחה
בתפקיד רם זה. אמר לו מרן זיע"א: אכן, סגולה
אחת יש בידי, זכור נא וראה נא את כל בת ישראל
הבאה לפניך כאילו היא בתך, ראה את צערה כצער
בתך. ולאידך גיסא, ראה את צער האיש או הילדים,
כצערך וצער בניך. כך, ורק כך, תוכל להעמיק חקר
ולעשות ככל שבידך בכדי לעשות את הדבר הטוב
ביותר והראוי על פי התורה הקדושה.

כעומד מן הצד, ראיתי דבר זה תמידן כסדרן
אצל מרן זיע"א, נאה דורש נאה מקיים, לא זו בלבד
המעשה הידוע אשר זכור היטב לכל בני המשפחה,
אודות מעשה הגט בערב פסח, שעה שכולם אופים
מצות ומתארגנים לחג, אך מרן זיע"א ביכר לדאוג
לעוגנה - לשחררה מעגיונותה. לא זו בלבד, המעשה
הנורא שהאיר לעולם בספרו של ידידנו הרב שלום
סעדון - מלך שהשלום שלו - כאשר מרן וויתר על

כאשר יצוה את בניו. הגר"ע יוסף טולידאנו, עם סבו מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל כחודש לפני פטירתו

יקרה שיש למלך, שהיא סגולת מלכים, והמלך אוהב אותה מאד מכל מה שיש לו, נתן אותה לבנו הקטן שאהבו מכל אשר לו וללמוד מזה שה"ה למשפט, הייתי אומר: כשם שהמרגלית הזו שהיא אבן דומם, יש רק לשמור עליה מגנבים ושוודי לילה, כך ישראל צריכים רק לשמור על המשפט. לא כן הדבר, אלא המשל הוא הפרדס, שלא מספיק שמירה על הקיים לבל ייכנסו שם בהמות יער וירמסוהו, אלא עליו לעדור ולזבל ולהשקות כדי שיוציא פרי הילולים. כך המשפט, חייבים כל דיני ישראל לשקוד על דלתות התורה יום יום, להעמיק חקר ולהוציא לאור תעלומה, עד שפסק הדין יהיה מקיף להוציא הלכה לאורה ולדון דין אמת. זהו שלימדנו ר' לוי, אל תחשוב שאתה מופקד על מרגלית ואבן טובה שדי לה בשמירה לשמור על הקיים ותו לא, אלא מוסרים לידך פרדס שחייבים לעזקו ולסקלו ולנטעו שורק להשקותו ולטפחו ולשומרו מן העורבים ויתר מזיקים, כדי שיתן פירות משובחים ועסיסיים. כך המשפט, עלינו לשקוד על דלתותיו וללמוד דבר מתוך דבר באמת וצדק, זה שסיים המדרש שם: אמר הקב"ה לישראל, בני! חייכם, בזכות שאתם משמרים את הדין אני מתגבה, מניין? שנאמר (ישעיהו ה) "ויגבה ה' צבאות במשפט", ועל ידי שאתם מגביהין אותי בדין אף אני עושה צדקה ומשרה קדושת ביניכם, מניין? שנאמר (שם) "והאל הקדוש נקדש בצדקה", ואם שמרתם את שניהם – הצדקה והדין, מיד אני גואל אתכם גאולה שלמה, מניין? שנאמר (שם נו): "כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות". אכ"ר.

ויועד להפך בזכות המוחזק הדק היטב. וכל היד המרבה לבדוק, הרי זה משובח.

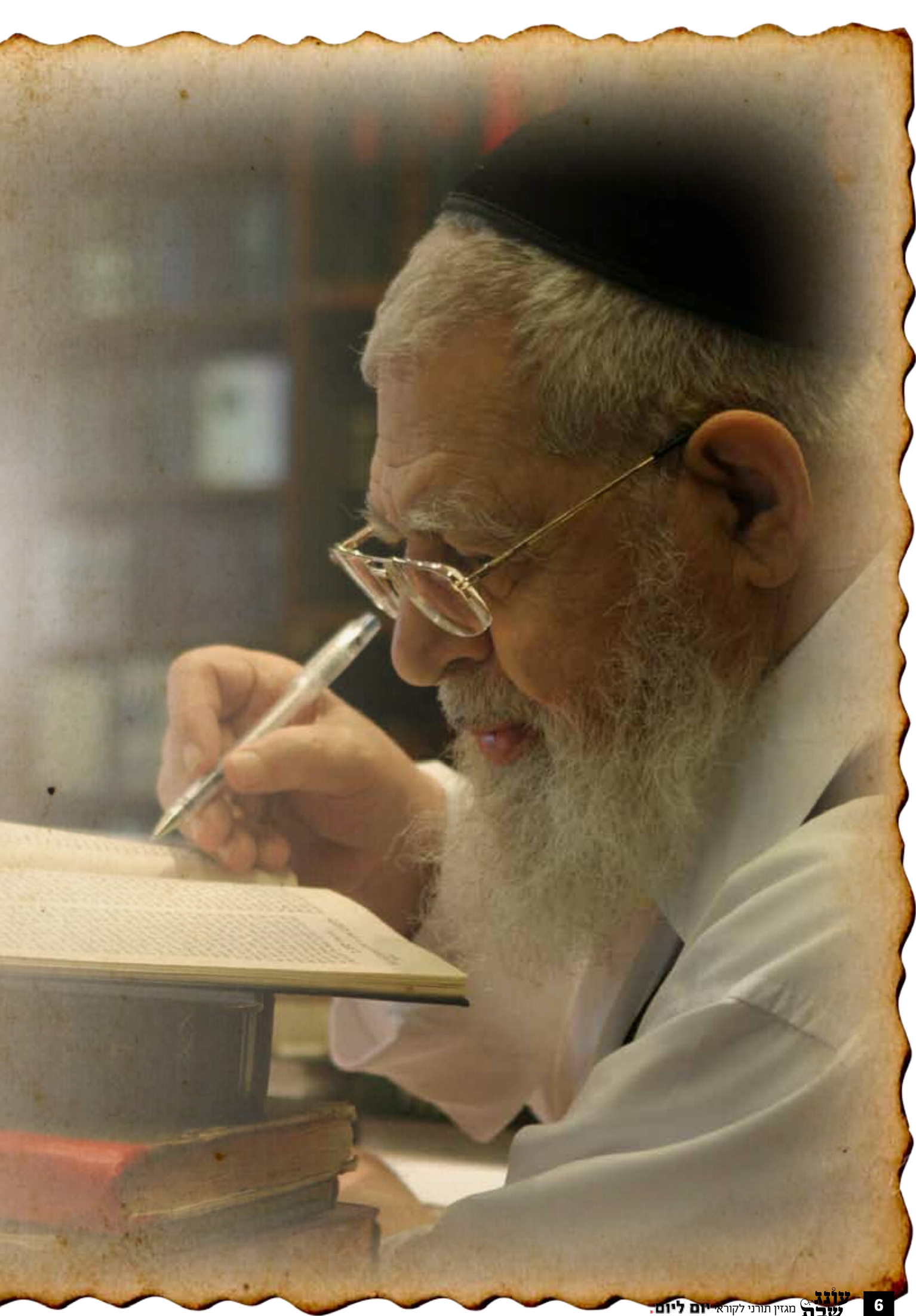
להעמיק חקר

בספרו "מאור ישראל" דרושים (עמ' רלה, וראה עוד שם עמ' רמ) הובאה דרשה שמסר אודות מינוי דינים ראויים, והביא דברי המדרש רבה (משפטים פרשה ל' סי' כב והלאה), "יש לאומות העולם שופטים, ויש לישראל שופטים, ואין אתה יודע מה ביניהם, על אומות העולם נאמר (יחזקאל כ): "וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים בל יחיו בהם", אולם על דיני ישראל השופטים על פי דיני התורה נאמר (תהלים פב): "אלהים ניצב בעדת אל", אמר הקב"ה: "מניח אני את השמים ושמי השמים וכל צבאם, ומשרה שכנתי בצידם של דיני ישראל". עוד אמרו במדרש (שופטים פרשה ה סי' ז): "אמר רבי לוי, למה הדבר דומה, למלך שהיו לו בנים הרבה והיה אוהב את הקטן יותר מכולן והיה לו פרדס אחד והיה אוהבו יותר מכל מה שהיה לו, אמר המלך: נותן אני את הפרדס הזה שאני אוהבו מכל מה שיש לי לבני הקטן שאני אוהבו מכל בני. כך אמר הקב"ה מכל האומות שבראתי, איני אוהב אלא לישראל, שנאמר (הושע יא) "כי נער ישראל ואוהבהו", מכל מה שבראתי אינו אוהב אלא את המשפט שנאמר (ישעיה סא) "כי אני ה' אוהב משפט". והקשה מרן, מדוע הוצרך לומר משל, למה די לומר: מכל מה שבראתי אינו אוהב את המשפט.

וביאר מרן: הנה אילו היה הדבר בבחינת מרגלית

כל משכורתו שקיבל באותו היום – ונתנה לאחד מבעלי הדין – ובלבד שלא יעגן את אשתו. וכן הלאה וכן הלאה. עוד זאת ראיתי בעיני, כאשר היה מעיין בהיתר יוחסין, מיד עם חתימתו, לא נח ולא שקט עד שידע שהודיעו זאת ומיד לבעלי הדין. עד עכשיו מהדהד באזניי קריאתו של מרן זצ"ל בערב ראש חודש אב תשע"ג – חודש לאחר נפילתו, בעודו מתפתל בכאבים איומים, ומבקש לעיין בדינה של אשה אשר שלחה לו את בקשתה למצוא מזור למכתה, ויחד עם בכיו על כאביו היה בוכה על כאבה שלה. ובערב ראש חודש אלול, כאשר חתם על היתרה של אותה אשה, ביקש להודיעה מיד על כך, ואכן, עוד בעומדי בחדר המדרגות, עם צאתי מן הבית, עשיתי כדברו, כאשר מהעבר השני של הקו ענתה אותה אשה בהנהונים שונים, כשלאחר מכן הסבירה שהלכה לפרוק את מר ליבה אצל רבי שמעון בר יוחאי, ובאותה שעה בדיוק, רבונו של עולם קיבל תפילתה וזיכה על ידי זכאי למצוא מזור לכאבה.

כדרכו של מרן, אשר כל מעשיו לשם שמים, בבחינת ההלכה הדק היטב, ערך הוא תשובה הלכתית בנויה לתלפיות אודות הראויים להתמנות לדיינים בישראל, וכיצד יש להעדיף את האחד על משנהו, תשובה זו נדפסה תחילה בקובץ "תורה שבעל פה" (תשל"ט עמ' יג והלאה), ולאחר פטירתו נדפסה גם בשו"ת יחוה דעת (ח"ז סי' קצח). בתשובה זו רואה הלומד כיצד בער בו מינוי דיינים כשרים, והצורך בתלמידי חכמים אמיתיים אשר לא די בידעית חלקיקי תשובות ואף תשובות רבות, אלא שיועד את מקורם בש"ס ובראשונים,

הביאני המקד חדדין

שמונה שנים להסתלקותו של מרן הגר"ע יוסף זצ"ל: המחברות
נחשפות 'יום ליום' הורשה להיכנס אל הקודש פנימה, לנבור בארכיונים
העתיקים ולשלוח מסמכים נדירים ותיעודים היסטוריים שנחשפים
לראשונה

חיים גפן ויוחאי דנינו

צילומים: באדיבות מכון 'מאור ישראל'

שעת בוקר ברחובות הר נוף, קרני השמש קופחות על השבילים ומבואות הבתים, מתעקלות עם הסיבוב של רחוב הקבלן ונעצרות באותו מקום שהיה תל תלפיות בחייו של קברניט הדור. שמונה שנים חלפו מאותו יום בו עלה בסערה ועדיין מהווה הבית שבמספר 45 מוקד משיכה לציבור שרק מבקש להתרפק בכיסופים על הזיכרונות מבעל הבירה, שאף על פי שאינו כאן, רוחו וכבודו כאן.

תפילה קצרה בסמוך להיכל – שם עוד ניצב לו הסטנדר המיושן עם סידור התפילה, ממתיין רק למי שהיה ואמר שהלך מבלי שוב – ואנחנו עולים אל הקומה העליונה, היכן שקבע מושבו מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל. בסילודין ובחרדת קודש נכנסו אל בית המקדש, מתקברים לפני ולפנים אל חדר העבודה, עם הספרייה הגדולה שעיקרה שם אך פרטיה וכללותיה פרושים בכל החדר הלך ונסוע. מלטפים מרחוק את הספרים. מביטים בכיסופים על הדפים המצהיבים ומתקברים אל השולחן הענק, שעה שעוד ברוחנו אנו רואים ספרים על גבי ספרים, נערמים אחד על אחד ממתנינים לידעי דבר שמהלכים באור פניו, שרק ידפיסו את התשובה שעוד נותרה.

הפלטת השקופה שמונחת על השולחן מבליטה את הדפים המצהיבים שעומדים תחתיה. משקפת מצעד של פריטים עתיקים והיסטוריים שבחסות התאורה הלבנה שמשלשלת מהתקרה, מפיצים אור צהבהב בתוך החדר פנימה ומשווה לו ניחוח עתיק שלקוח מאטמוספירה אחרת.

האווירה ששוררת בחדר שברחוב הקבלן סוריאליסטית לחלוטין. בין שבלולי העץ שמוטבעים על פלטת השולחן לבין טביעות האצבעות שמרוחות על הפלטת השקופה, מציצה שבלונה חומה עם כיתוב בחצי קולמוס ולצדה מפית נייר עם רישום בכתב פחוס. על ידם סוללת מכתבים, רישומים והספדים בכתב יד מופתי.

אין קירות באותו חדר קדוש שברחוב הקבלן. ואיה בלוקים, ואיה טיח ואיה סיד. שום כלום. רצועות ספריות מקיפה את כל הרדיוס, ושורות מדפים כורעים תחת הנטל כשבתוכם אלפי ספרים. ביניהם כאלו עם דפים מתפוררים וכריכות מתקלפות. אלו מתויקים אחד אחרי השני.

סביב אחד השולחנות שבחדר הפנימי רוכנים אברכים על ערימות דפים וספרים. אלו הם חברי מכון 'מאור ישראל' העמלים לפענח את אותם כתבים שהשאיר מרן הגר"ע יוסף זצ"ל אחר מיטתו. וכך סדר העבודה: הם משקיעים ראשם בתוך העמוד ועפעפיהם רצים על פני שרבוטי המילים שנכתבו בכתב חצי קולמוס וכתב

ספרדי, ולאחר שבריר שנייה מתיקים מהם עיניהם ומפצחים את צפונותיהם. רובם משרבטים עם פיילוט כחול בתוך פנקסים, חלקם מתקתקים ישירות עם מקלדת מקשים לתוך מחשבים. מנסים להפשיט את תורתו העמוקה של כותביהם ולהעביר אותה אל הניירות הארציים שספק אם ראויים הם להיות כלי קיבול לאותם פסקי הלכה שמימיים, אם לא שתשתכח תורה מישראל. רבנים הדורי צורה מתהלכים אנה ואנה, ראשם תפוס בשרעפים.

'יראה כבוד', אומר האחד לרעהו. 'מה שכתב פה הרב בקצרה, כבר הביא לו סימוכין באותו כתב יד שראינו אמש'. 'אכן נודע הדבר', מהמהם לעומתו אברך צעיר ופיו פעור. 'אם כך, אלו הם המקורות. אפשר להתחיל'.

היום קצר. והמלאכה מרובה. אבל הפועלים לא עצלים. עיניהם אדומות, מחשבותיהם לאות, אבל מה לעשות והדקות ממוספרות. הפנקס פתוח והיד רושמת. השעון מתקתק, אבל נקישותיו מעודדות הם. כי הרי עד כמה שהיום קצר והמלאכה מרובה, "השכר הרבה". והרבה מאוד. לך תדע כמה אנשים ידעו עכשיו מה עושים במקרה פלוני, וכיצד נוקטים במאורע אלמוני. ובתורתו של מרן הכל כתוב לאמור. בבחינת והודעת להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון.

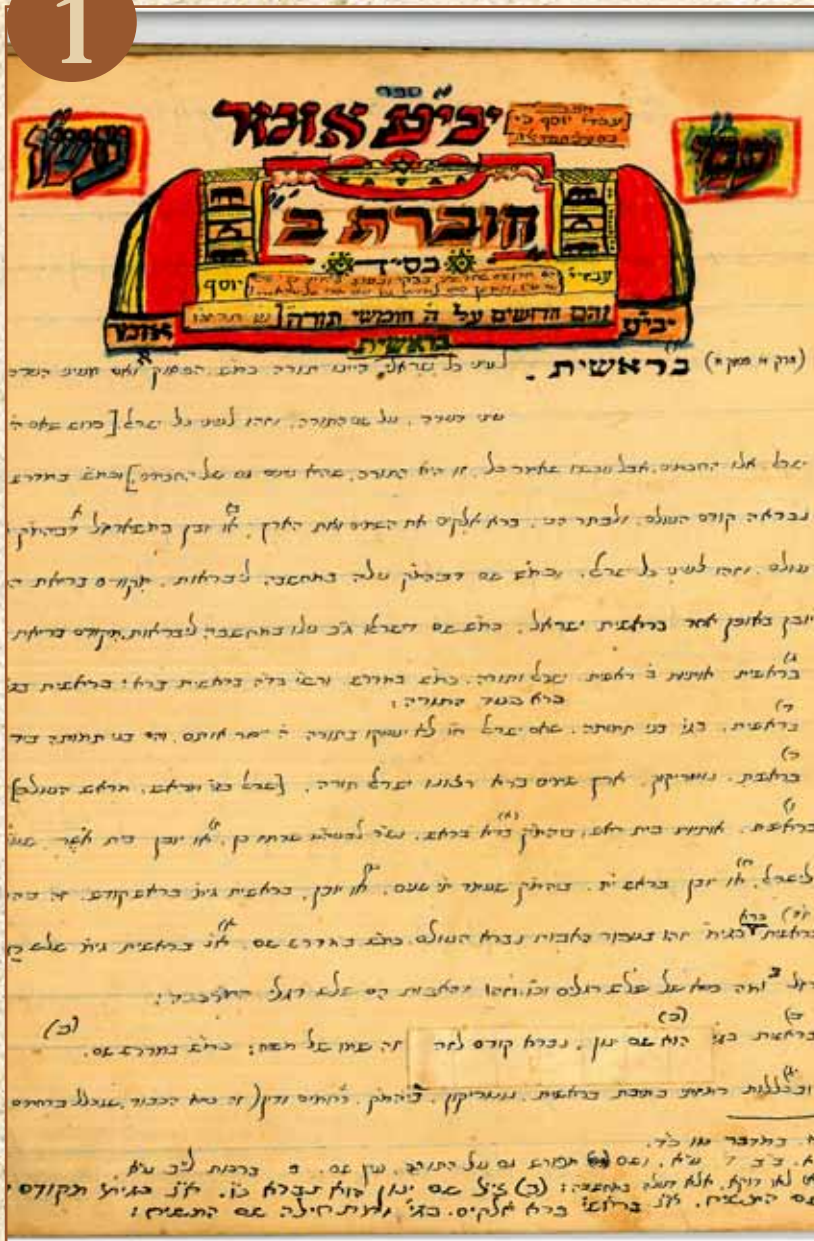
ובעל הבית דוחק. מי שמנצח על המלאכה, ראש מכון 'מאור ישראל' הגאון רבי משה יוסף, מאיץ בחבר החכמים. רצונו לראות את תורתו של אביו עולה על מכבש הדפוס ומשם מופצת ימה וקדמה, אל ארבע כנפות עולם. מצטרפת למעצמת ההלכה הנפוצה בתבל, שבאה בדמות אוצר של ספרים. החל מ'ביע אומר' ועד 'מאור ישראל', כולם כבר נמצאים ברוב בתי הכנסת בארץ.

וסמוך הניחו לו לימינו. הרב יעקב סיני, נכדו חביבו ונאמן ביתו של מרן הגר"ע יוסף זצ"ל, אמון על הרובדים ההיסטוריים שבמלאכה. בידי נמצאים אותם כתבים ורישומים של סבו, כשהראשון שבהם הוא מחברת חידושים שכתב מרן כבר כשהיה בן אחד עשרה שנים בלבד. את כולם אוצר הרב סיני בחיקו. שומר עליהם מכל משמר. רק מקצתם חשף לציבור, ואת רובם השאיר קרוב לליבו. אבל עכשיו, שמונה שנים לאחר אותה פטירה שנחרטה בדברי ימי עם ישראל, הייתה לנו עת רצון והוכשרה השעה כאשר 'יום ליום' הורשה להיכנס אל הקודש פנימה ולתעד לראשונה את המסמכים הנדירים, חלקם מתפרסמים כאן לראשונה.

והרבה יותר ממה שראינו כאן, כתוב כאן. מחברות עמוסות בכתב ספרדי עתיק – חצי קולמוס, מחברות בכתב היד העגלגל – כתב היד הבלתי נשכח, מספרות את סיפור חייו, עמלו ושקידתו הגדולה של מרן רבן של כל בני הגולה, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל.

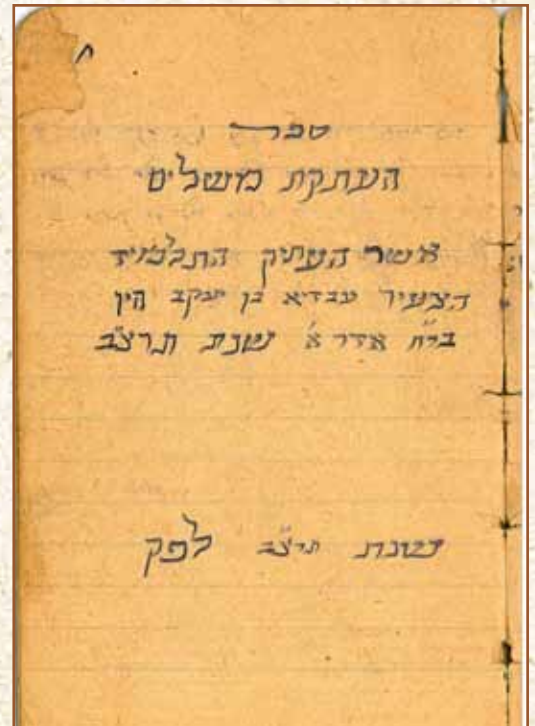

מרן בלימודו גלימה

דיבורו של מרן רבן של כל בני הגולה רבנו עובדיה יוסף, היה קולח ומושך את כל שומעיו, דתיים וחילונים, יהודים ושאינם, בני תורה לצד מרביצי תורה וגדולי ההלכה. דיבורו היה מתובל במעשים וסיפורים ומשלים, שלעיתים לא שמעתם אודות. במחברת שנגלית לעינינו אנחנו מקבלים עדות כי עוד בילדותו אהב להשתעשע עם משלים בדיוק כמו שעשה מרן הבן איש חי בספרו 'משל ונמשל'.

אותו מונח "גם במעללי יתנכר נער" אותו מרבים לצטט על מרן, מקבל משנה תוקף כאשר אנחנו עוקבים אחרי עשרות משלים שנכתבים שם ובל נשכח שאת החוברת דגן כתב מרן עוד בהיותו בן 11 שנים בלבד. "העתקת משלים", נכתב על הכריכה. "אשר העתיק התלמיד הצעיר עבדיה בן יעקב הי"ו". ובשורה מתחת "בראש חודש אדר א' שנת תרצ"ב".

דוד לדוד יביע אומר

אם לנו מוכר השם 'יביע אומר' כיצירה מונומנטלית ובה פסקי הלכה ארוכים, מתברר שלפני עשרות שנים, בימים שמרן זצ"ל היה עוד נער עול לימים, הוא לא חיכה עם הכתיבה עד לחידושי ההלכות, וכבר בגיל 14 החל בכתיבת חידושים על התורה, חידושים שעד היום טרם ראו אור, אולם חברי המכון נתנו עיניהם גם במחברת זו, בתפילה שיזכו להוציא גם חידושים אלו לאוויר העולם.

את החלק העליון קישט מרן במין שער קטן ובו איור צבעוני. הצבעים בוהקים ובולטים: אדום וצהוב. מעל הציור, שרטט הילד עובדיה יוסף קימורי כיפות, "חוברת ב", נכתב שם בגדול. "הם חידושים על חמישה חומשי תורה". בצד שמאל, בכתב קטן, העיד מרן על השנה בה נכתבה החוברת. "שנת תרצ"ו".

וכמעשהו בתורה, כך מעשהו בנביאים וכתובים. לכל ידועה בקיאותו של מרן זצ"ל בכל מכמני התורה ובהם כמובן חלקי הנביאים וכתובים, אך מה רבה הייתה ההפתעה בהיגלות מחברת מיוחדת גם היא נקראת יביע אומר 'חידושים על נביאים וכתובים' – איכה! כולם דברים שטרם ראו אור ולא פורסמו מעולם, וחברי המכון עמלים בימים אלו להשלים את המלאכה ולהוציא אותם דבר נאה ומתוקן.

ואם כבר 'יביע אומר', חוברת סמוכה חושפת את כתב היד המקורי של ספרי 'חזון עובדיה' בכתב חצי קולמוס.

קול ברמה נכתב

את סדרת הספרים מאור ישראל – חידושים על אגדות הש"ס, כולם מכירים, אבל מתברר שיש גם מאור ישראל – מאור ההגדה, ספר דרשות אותם נשא בכנסים השונים, כך למשל "בהקמת העיר עמנואל" או "לאחר מלחמת המפרץ", "קבלת פנים לנדיבים" ואפילו "דברי התעוררות לנשים".

באותו תכריך כתבים אנו מגלים תגלית מעניינת במיוחד: ספר 'קול ברמה'. סביר להניח שאת רדיו קול ברמה שהוקם על ידי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל אתם מכירים, אבל את הספר הזה, שהוא בבחינת קול ברמה נכתב, כמעט איש לא מכיר באותה מחברת שהגיעה לידינו, אנו מוצאים את התעלומה הזו "ספר קול ברמה". מבדיקה קצרה עם ראשי המכון מתברר כי קיים ספר מיוחד העוסק בדרשות והספדים אותם נשא מרן זצ"ל, הספדים שטרם ראו אור. בין היתר נמצאים שם הספד על חמיו של מרן – הגאון רבי אברהם פטאל זצ"ל, הספד על הגר"מ שך זצ"ל, הספד על רעייתו אשת החיל – הרבנית מרגלית ע"ה, הספד על הרא"ה קוק זצ"ל ועוד.

שאלות ותשובות

ਅਮਰਿਕਾ ਭਾਗ

1000

[illegible]

long frame

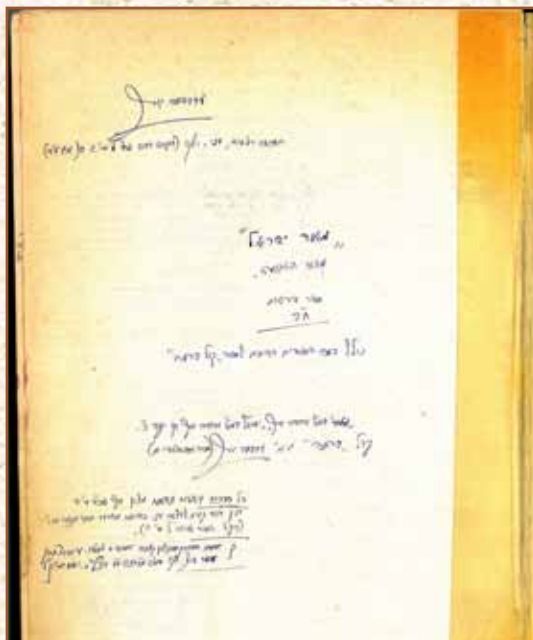
1. *Prunella vulgaris* L.

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
 וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
 וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
 וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל

שבת תעשרה ליום

[illegible]

2 1/4	25
10	6
12 1/2	1.20
12	2
10	1.50
10	1
10	80
10	60
10	40
10	65
10	50
10	50
10	40
10	75
10	18.55
10	90
10	85
10	1.00
10	70
10	70

דביאני
המלאך
חדריו

1	הרב י.א.ח.י. (הרב)	21	הרב מ. נ. נ. (הרב)
2	הרב מ. נ. נ. (הרב)	22	הרב מ. נ. נ. (הרב)
3	הרב מ. נ. נ. (הרב)	23	הרב מ. נ. נ. (הרב)
4	הרב מ. נ. נ. (הרב)	24	הרב מ. נ. נ. (הרב)
5	הרב מ. נ. נ. (הרב)	25	הרב מ. נ. נ. (הרב)
6	הרב מ. נ. נ. (הרב)	26	הרב מ. נ. נ. (הרב)
7	הרב מ. נ. נ. (הרב)	27	הרב מ. נ. נ. (הרב)
8	הרב מ. נ. נ. (הרב)	28	הרב מ. נ. נ. (הרב)
9	הרב מ. נ. נ. (הרב)	29	הרב מ. נ. נ. (הרב)
10	הרב מ. נ. נ. (הרב)	30	הרב מ. נ. נ. (הרב)
11	הרב מ. נ. נ. (הרב)	31	הרב מ. נ. נ. (הרב)
12	הרב מ. נ. נ. (הרב)	32	הרב מ. נ. נ. (הרב)
13	הרב מ. נ. נ. (הרב)	33	הרב מ. נ. נ. (הרב)
14	הרב מ. נ. נ. (הרב)	34	הרב מ. נ. נ. (הרב)
15	הרב מ. נ. נ. (הרב)	35	הרב מ. נ. נ. (הרב)
16	הרב מ. נ. נ. (הרב)	36	הרב מ. נ. נ. (הרב)
17	הרב מ. נ. נ. (הרב)	37	הרב מ. נ. נ. (הרב)
18	הרב מ. נ. נ. (הרב)	38	הרב מ. נ. נ. (הרב)
19	הרב מ. נ. נ. (הרב)	39	הרב מ. נ. נ. (הרב)
20	הרב מ. נ. נ. (הרב)	40	הרב מ. נ. נ. (הרב)
21	הרב מ. נ. נ. (הרב)	41	הרב מ. נ. נ. (הרב)
22	הרב מ. נ. נ. (הרב)	42	הרב מ. נ. נ. (הרב)
23	הרב מ. נ. נ. (הרב)	43	הרב מ. נ. נ. (הרב)
24	הרב מ. נ. נ. (הרב)	44	הרב מ. נ. נ. (הרב)
25	הרב מ. נ. נ. (הרב)	45	הרב מ. נ. נ. (הרב)
26	הרב מ. נ. נ. (הרב)	46	הרב מ. נ. נ. (הרב)
27	הרב מ. נ. נ. (הרב)	47	הרב מ. נ. נ. (הרב)
28	הרב מ. נ. נ. (הרב)	48	הרב מ. נ. נ. (הרב)
29	הרב מ. נ. נ. (הרב)	49	הרב מ. נ. נ. (הרב)
30	הרב מ. נ. נ. (הרב)	50	הרב מ. נ. נ. (הרב)
31	הרב מ. נ. נ. (הרב)	51	הרב מ. נ. נ. (הרב)
32	הרב מ. נ. נ. (הרב)	52	הרב מ. נ. נ. (הרב)
33	הרב מ. נ. נ. (הרב)	53	הרב מ. נ. נ. (הרב)
34	הרב מ. נ. נ. (הרב)	54	הרב מ. נ. נ. (הרב)
35	הרב מ. נ. נ. (הרב)	55	הרב מ. נ. נ. (הרב)

יורא את האור כי טוב

ספריו של מרן נפוצו על כל פני הישימות. אמנם לא נרשמה הקפדה על נטילת מכונת דפוס לחבל ארץ נידח כמו אנטרקטיקה ולהדפיס שם 'ביע אומר', אבל בהחלט אותם ספרים שנדפסו בדפוס 'צוקרמן' שבירושלים בשנת תפרי"ח, נשלחו לכל רחבי תבל ומשם עבר קדמה.

על דבר אחד כן הקפיד מרן, לשלוח את ספריו לאותם רבנים ומורי הוראה עמם קשר עצמו בקשרי ידידות. באחת ממחברותיו של מרן זצ"ל אנו מגלים שורות-שורות עם רישום סדרתי על כל אותם רבנים שקיבלו את משלוח מתת ידו תרתי משמע. בין שמות הגדולים אשר בארץ ניתן למצוא את מרן הגר"ע עטייה, חכם בן ציון אבא שאול, חכם יהודה צדקה וכן הרבנים הראשיים דאז או "לישיבת חברון ע"י מורי חמי", ל"מר אבי" וכן להאדמו"ר מערלוי, לרבני פורת יוסף כמו הגאונים רבי יהודה מעלם, רבי אפרים כהן, רבי יוסף עדס, הגאון רבי מרדכי אליהו ולתלמידיו הקרובים ועוד. ברשימה נוספת של רבנים ובתי כנסיות שקיבלו את ספרו יביע אומר חלק ג', ניתן להבחין שהרשימה כבר ארוכה ונרחבת יותר מזו שלעיל. כאן נוספו גם שמותיהם של הגר"ש אלישיב והגרא"י ולדינברג, חבריו לבית הדין, דיינים שהכיר מקרוב כעת, וכן ראשי ישיבת חברון שכנראה טעמו וראו כי טוב.

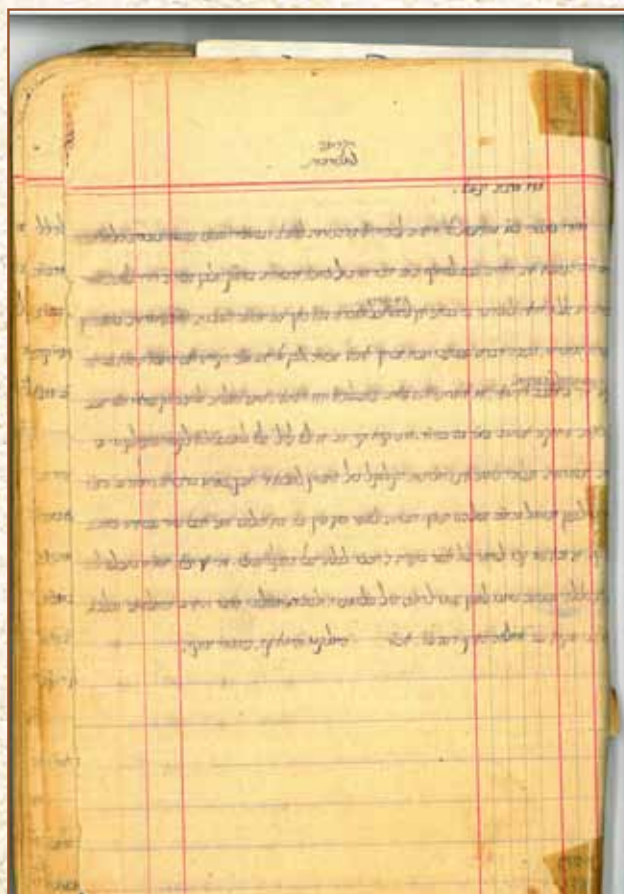
שקוע בלימוד

הביאני
המר"א
חדדיו

150	112	73	37	2
151	113	74	38	3
152	114	75	39	4
153	115	76	40	5
154	116	77	41	6
155	117	78	42	7
156	118	79	43	8
157	119	80	44	9
158	120	81	45	10
159	121	82	46	11
160	122	83	47	12
161	123	84	48	13
162	124	85	49	14
163	125	86	50	15
164	126	87	51	16
165	127	88	52	17
166	128	89	53	18
167	129	90	54	19
168	130	91	55	20
169	131	92	56	21
170	132	93	57	22
171	133	94	58	23
172	134	95	59	24
173	135	96	60	25
174	136	97	61	26
175	137	98	62	27
176	138	99	63	28
177	139	100	64	29
178	140	101	65	30
179	141	102	66	31
180	142	103	67	32
181	143	104	68	33
182	144	105	69	34
183	145	106	70	35
184	146	107	71	36
185	147	108	72	37
186	148	109	73	38
187	149	110	74	39
188	150	111	75	40
189	151	112	76	41
190	152	113	77	42
191	153	114	78	43
192	154	115	79	44
193	155	116	80	45
194	156	117	81	46
195	157	118	82	47
196	158	119	83	48
197	159	120	84	49
198	160	121	85	50
199	161	122	86	51
200	162	123	87	52
201	163	124	88	53
202	164	125	89	54
203	165	126	90	55
204	166	127	91	56
205	167	128	92	57
206	168	129	93	58
207	169	130	94	59
208	170	131	95	60
209	171	132	96	61
210	172	133	97	62
211	173	134	98	63
212	174	135	99	64
213	175	136	100	65
214	176	137	101	66
215	177	138	102	67
216	178	139	103	68
217	179	140	104	69
218	180	141	105	70
219	181	142	106	71
220	182	143	107	72
221	183	144	108	73
222	184	145	109	74
223	185	146	110	75
224	186	147	111	76
225	187	148	112	77
226	188	149	113	78
227	189	150	114	79
228	190	151	115	80
229	191	152	116	81
230	192	153	117	82
231	193	154	118	83
232	194	155	119	84
233	195	156	120	85
234	196	157	121	86
235	197	158	122	87
236	198	159	123	88
237	199	160	124	89
238	200	161	125	90
239	201	162	126	91
240	202	163	127	92
241	203	164	128	93
242	204	165	129	94
243	205	166	130	95
244	206	167	131	96
245	207	168	132	97
246	208	169	133	98
247	209	170	134	99
248	210	171	135	100
249	211	172	136	101
250	212	173	137	102
251	213	174	138	103
252	214	175	139	104
253	215	176	140	105
254	216	177	141	106
255	217	178	142	107
256	218	179	143	108
257	219	180	144	109
258	220	181	145	110
259	221	182	146	111
260	222	183	147	112
261	223	184	148	113
262	224	185	149	114
263	225	186	150	115
264	226	187	151	116
265	227	188	152	117
266	228	189	153	118
267	229	190	154	119
268	230	191	155	120
269	231	192	156	121
270	232	193	157	122
271	233	194	158	123
272	234	195	159	124
273	235	196	160	125
274	236	197	161	126
275	237	198	162	127
276	238	199	163	128
277	239	200	164	129
278	240	201	165	130
279	241	202	166	131
280	242	203	167	132
281	243	204	168	133
282	244	205	169	134
283	245	206	170	135
284	246	207	171	136
285	247	208	172	137
286	248	209	173	138
287	249	210	174	139
288	250	211	175	140
289	251	212	176	141
290	252	213	177	142
291	253	214	178	143
292	254	215	179	144
293	255	216	180	145
294	256	217	181	146
295	257	218	182	147
296	258	219	183	148
297	259	220	184	149
298	260	221	185	150
299	261	222	186	151
300	262	223	187	152
301	263	224	188	153
302	264	225	189	154
303	265	226	190	155
304	266	227	191	156
305	267	228	192	157
306	268	229	193	158
307	269	230	194	159
308	270	231	195	160
309	271	232	196	161
310	272	233	197	162
311	273	234	198	163
312	274	235	199	164
313	275	236	200	165
314	276	237	201	166
315	277	238	202	167
316	278	239	203	168
317	279	240	204	169
318	280	241	205	170
319	281	242	206	171
320	282	243	207	172
321	283	244	208	173
322	284	245	209	174
323	285	246	210	175
324	286	247	211	176
325	287	248	212	177
326	288	249	213	178
327	289	250	214	179
328	290	251	215	180
329	291	252	216	181
330	292	253	217	182
331	293	254	218	183
332	294	255	219	184
333	295	256	220	185
334	296	257	221	186
335	297	258	222	187
336	298	259	223	188
337	299	260	224	189
338	300	261	225	190
339	301	262	226	191
340	302	263	227	192
341	303	264	228	193
342	304	265	229	194
343	305	266	230	195
344	306	267	231	196
345	307	268	232	197
346	308	269	233	198
347	309	270	234	199
348	310	271	235	200
349	311	272	236	201
350	312	273	237	202
351	313	274	238	203
352	314	275	239	204
353	315	276	240	205
354	316	277	241	206
355	317	278	242	207
356	318	279	243	208
357	319	280	244	209
358	320	281	245	210
359	321	282	246	211
360	322	283	247	212
361	323	284	248	213
362	324	285	249	214
363	325	286	250	215
364	326	287	251	216
365	327	288	252	217
366	328	289	253	218
367	329	290	254	219
368	330	291	255	220
369	331	292	256	221
370	332	293	257	222
371	333	294	258	223
372	334	295	259	224
373	335	296	260	225
374	336	297	261	226
375	337	298	262	227
376	338	299	263	228
377	339	300	264	229
378	340	301	265	230
379	341	302	266	231
380	342	303	267	232
381	343	304	268	233
382	344	305	269	234
383	345	306	270	235
384	346	307	271	236
385	347	308	272	237
386	348	309	273	238
387	349	310	274	239
388	350	311	275	240
389	351	312	276	241
390	352	313	277	242
391	353	314	278	243
392	354	315	279	244
393	355	316	280	245
394	356	317	281	246
395	357	318	282	247
396	358	319	283	248
397	359	320	284	249
398	360	321	285	250
399	361	322	286	251
400	362	323	287	252
401	363	324	288	253
402	364	325	289	254
403	365	326	290	255
404	366	327	291	256
405	367	328	292	257
406	368	329	293	258
407	369	330	294	259
408	370	331	295	260
409	371	332	296	261
410	372	333	297	262
411	373	334	298	263
412	374	335	299	264
413	375	336	300	265
414	376	337	301	266
415	377	338	302	267
416	378	339	303	268
417	379	340	304	269
418	380	341	305	270
419	381	342	306	271
420	382	343	307	272
421	383	344	308	273
422	384	345	309	27

הרי שולחן והרי מערכת

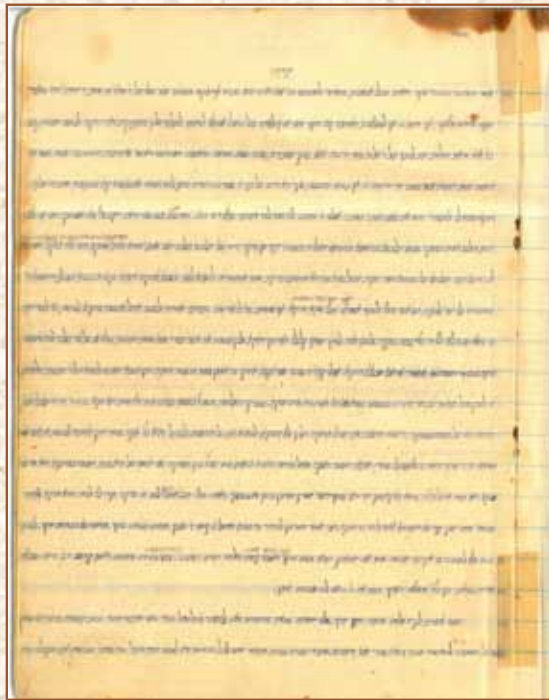
אם את כל ספריו ערך מרן על פי סדר אורחות החיים, החל בהשכמת הבוקר וכלה בדיני תכריכים והספדים, את החוברת 'שולחן המערכת' אותה כתב כבר בהיותו בן 20, ערך לפי סדר א'-ב', דבר דבור על אופניו כפי שמשמע מהתכריך העבה שניצב מול עיניו. חלק מההלכות שנכתבו שם, פורסמו לבסוף בספריו הרבים של מרן זצ"ל ומה שטרם פורסם צפוי לראות אור בעז"ה בספר חידושי על השולחן ערוך כפי שתקראו להלן. נקודה מעניינת לציון, שכתבניתו וכצורתו של אותו חיבור עתיק, כן עשה לימים 'בדלח"ט הראשל"צ הגאון רבי יצחק יוסף בשלשת חיבוריו שנקראו בשם המלך 'שולחן המערכת'.

הביאני
המלך
חדדיו

קיבלנו הוראות מרן

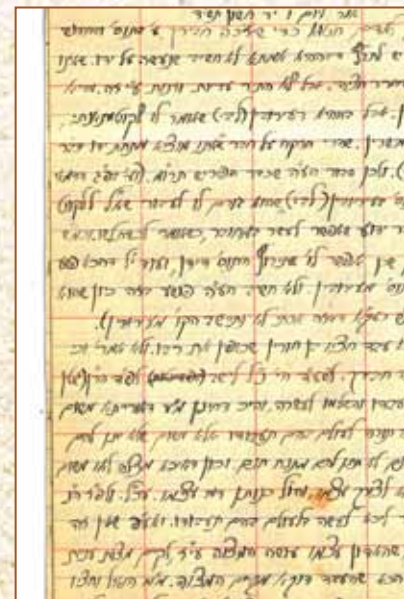
כשהמחברת החומה נחשפה בפנינו, התוודענו לעובדה כי אף על סדר השולחן ערוך בעצמו ערך מרן את פסקיו והוראותיו. מעין משנה ברורה. באותה מחברת שכריכתה נראית דהויה ומצהיבה, מתוויקים שמונים עמודים בכתב העגלגל האהוב, מלאים בחידושים שבחלקם טרם ראו אור. מסמך נוסף מראה לנו הקדמה שכתב מרן על הלכות איסור והיתר בשולחן ערוך עוד בגיל 18.

להחזיר עטרה ליושנה

סיני ועוקר הרים היה מרן. בכוחו הבקיע את תהומות ההלכה ובחריפות פלפל בהם וטחן אותם הדק היטב היטב הדק. כשנצרך היה לרדת אל פשוטי העם ולדבר עמם בשפתם, פותח פיו במשל ומליצה ועובר לעיקר ומנחיל להם ההלכה. וכשהיה נדרש לדבר בפני אברכים ויודעי דבר, היה מוסר בפניהם פלפולים חריפים על הש"ס שהיו מותירים אותם שקועים בתוך ה'קצות' ומנסים להבין את המהלכים הנוספים שאמר מרן על הנכתב שם.

כאן אנחנו רואים דף ובו 'פלפול שאמרתי בישיבת אור התורה'. השנה, אם תהיתם, היא תשי"ד. שנה בה הקים מרן את אותה

בטבעת המלך

את החותמת של מרן הגר"ע יוסף זצ"ל ראו כבר רבים, אבל אי אפשר היה לפסוח עליה. בכתב ילדותי, שרבת מרן צורת עיגול, בתוכה שריד בית מקדשינו הכולל המערבי ושרידי הר הבית שמסביבו. בשורה העליונה חרט את שמו 'הצב"י עובדיה יוסף נ"י', ומתחתיו כתב בראשי תיבות 'ב'ס' עינ"י תמיד אל ה'. 'ירושתי'ו'. משמעות הדברים הינה: בא סימן, עובדיה יוסף נ"י תמיד אל ה'. 'ירושלים תיבנה ותיכונן'.

אמנם זו חתימה מוכרת וידועה, אך ברבות השנים עוד חתימות רבות היו לו, כך למשל ניתן למצוא על מחברת החידושים על איכה, חתימה מסולסלת בכתב ספרדי עתיק ואילולי שראינו כי כתוב על גבה 'חתימת המחבר' היינו חושבים כי זוהי חתימתו של אחד מחכמי ספרד הקדמונים.

בין מחברותיו של רבינו, נמצאה מחברתו משנת תרצ"ז, ויוסף בן שבע עשרה שנה, הכוללת חידושים על הש"ס, דרושים ותשובות בהלכה, ובתוכה מליצה מוסרית, בעניין ריחוק התענוגים והחברים הרעים, שמירת הלשון והעניינים. וכל הרואה משתאה מגודל חכמתו ועוצם יראתו, הבוררת כאש בעצמותיו. מאמר המוסר שנגלה לעינינו כתוב בצורה שאינה אופיינית לו למדן, כולה חרוזה בחרוזים, בבחינת טל חיים. שירה מתוקה, מלאה במוסר ושגינה, חודרת לבבות והיו הדברים למאורות. ובשל חביבותם אמרנו שנביא מקצתם והרי שלכם לפניכם:

"בן אדם, בשר ודם, עד מתי תרדם, ותאהב את המותרות, ושכחת את החוקים ואת התורות, וחמד'ן ויתר'ן תאווה נפשך, ותשכח אל עושיך, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, ואכלת ושבעת, וסמך ליה השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך (ברכות לב.). הרחק ממך כל מחמדי עין, ואין צריך לומר שכר ויין, והדבק עם בוראך בפריש'ה ודריש'ה, כי אין התורה באה אלא עם הבורחים מן התאוות להתנהג בקדושה. ובזה תשכיל ותצלח, כי תרגיל בפת ומליח, ולא בתענוגים, כגון בשר ודגים, כי מדבה בשר מרבה רמה, ולאן אתה הולך, למקום עפר רמה ותולעה, זכור זאת והורד כנחל דמעה, על מעשיך עד עתה, ומררת את נשמתך אשר רק ללמוד בדוחק איותה, וכל רגע הולך ולא ישוב, ולמה לא תירא מחמת עכשיו, דרוך נא בדרך הישר והחשוב, ושנא את תענוגי העולם ההבל, אשר בזה תהיה כקשור בחבל, ומה תענה בעולם הבא הלא תהיה שם נחשב כחבל, במשור' הויב'ל, כשה לטבח יובל, ולמה תענה רגלך כבבל, לשמוע זמרה וקול נבל, והפך לאבל מחול'ה, היא העול'ה, ובמקום קול רנה (וישועה), עשה לך כלי גולה, אולי יחנן ה' עליך. ועוד בה, דע, כי אם תנצל מכל התענוגים והשעשועים, כן תנצל מכל דברים הרעים, כי אם כה יאמר לך יצרך, במענה רך, לך ולחברך ולחברורך, עוד מה תשארו כלואים בבית, קומו צאו, ובנשים לכו חזו, ענה כסיל אולתו, לא זו, ואם יסייעוך חברך, החזק אותם, ולא, מנע דרך מנתיבתם.

"עוד הזהר על הלשון, כאשר הזהרתך על האישון, והתרחק מאותם אשר כל מעוזם, הוא ית'ר הגז'ם, גז'ם אינו גוזמא בעלמא, דרך גבר בעלמה, וקול התור נשמע, הכל מעלן את המדומע, עירוב פריש'ות, תל תלפ'ות, בפרשת דרכים, יושבים ומשוחחים, וכמה רע עלי על אותם האנשים, שיושבים ומפטפים ביצר'ם, באלו דברים שאין להם שיעור, ומרעה אל רעה יצאו, וכמה פעמים מדברים על תלמיד חכם, בגאווה ובזו, בחבלי בז, ירחם ה', וקול התורה צועק במרה, תשב באחיך תדבר כו'. תאלמנה שפתי שקר, ד' הטוב יכפר.

"דע אחי, כי כל אלו הדברים הנזכרים לעיל הם כלל גדול בתורה, ואם תשמור עצמך באלה, תנצל מהרבה עבירות ושפתי זרות, והם ריחוק התענוגים, דברים בטלים, וריחוק חברים רעים, וצפייה בנשים".

אגב ענוותנו ודברי המוסר שכתב אל ליבו, מעניין להביט על שער מופלא שהכין רבנו במו ידיו בחידושויו על הש"ס, אותם כינה אז יביע אומר, אך לימים שינה את שמם למאור ישראל. את השער המרהיב שלפנינו שרבת מרן ביד אומן והידר וקילס אותו במיני צבעים וקישוטים, אולם הקישוט הגדול הוא דווקא מה שכתב בכתב ידו, כתב מרובע, "זה הספר על מאמרי שפר, מאיתי עפר ועפר". בתיאור זה ניתן לחוש את הענווה הגדולה שהייתה לו כבר בגיל צעיר לימים, אך מאידך לפגוש שוב בכישרון החריזה שכמעט והיה לנסתר באישיותו. וכך הוא ממשיך וכותב: "אשר חנן השם את עבדו, שטובו הגדול ובחסדו, ואבקש מהדרו והודו, שיקבץ נדודו, בני אברהם ידידו, לעושה נפלאות גדולות לבדו, כי לעולם חסדו, יגאלנו ויפדנו בידו, בב' א'".

הביאני
המלאך
חדריו

רקדת עם ספר התורה? תמיד רצית להצטרף לרבבות שכבר לומדים ורואים ישועות?

עכשיו זה הזמן!

הדרים

מתחילים מבראשית

**מצטרפים עכשיו ללימוד יומי קבוע
בספר הק' חק לישראל.**

המשלב כל חלקי התורה וזוהר הקדוש, כפי שייסד ותיקן האר"י הק'

0732-622-622

לשמיעת השיעורים היומי
במערכת קול החק:

מפעל חק לישראל העולמי

mifalhachok@gmail.com • 02-500-36-26

להצטרפות לקבלת הלימוד היומי במייל:

office@mifalhachok.com

• לזכות ולרפואת יהודה בן שרה רבקה •

לרגל יום השנה למרן
רבנו עובדיה יוסף
זצ"ל, נועם שיח עם
הגאון רבי שניאור
זלמן ריווח שליט"א,
שליחו של מרן לענייני
מצוות התלויות בארץ,
ההיכרות מגיל ילדות,
מה הביא להקמת
המכון, סוגיית היתר
המכירה, וההוראות
המיוחדות בענייני
שמיטה

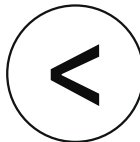
הרב עובדיה חן

תמונות: באדיבות המצולמים,
ארכיון יום ליום

שליח עומד

השליח

אחד מני רבים מהמפעלים החשובים שקמו בזכות מרן, הוא המכון למצוות התלויות בארץ בראשות הגאון רבי שניאור זלמן רווח שליט"א. מכיוון שבדבר בעתו מה טוב, פנינו לגרש"ז רווח על מנת שיספר לנו על הקמת המכון ועל ההוראות המיוחדות ששמע ממרן בענייני שמיטה.

הרב שניאור זלמן רווח הוא איש אשכולות המכהן כראש המכון למצוות התלויות בארץ, כרב אזורי במועצה אזורית גזר, וכרב קהילת משכן התורה באלעד. בעבר כיהן כרב היישוב בית עוזיאל. את לימודיו החל בישיבת קול תורה, ובהמשך בישיבת בית הכרם אצל הרב ישראל קליינר.

בשנת תשנ"ד הקים בשליחותו של מרן את המכון למצוות התלויות בארץ, העוסק בענייני מצוות התלויות בארץ ובכשרות המזון.

על מה שהביא להקמת המכון, מספר הרב רווח: "בקץ של שנת תשנ"ד שהייתה שנת שמיטה, ניגשתי אל מרן ושאלתי על מלאכה מסוימת שיש בה דמיון לזמירה בעצי אתרוגים אם יש להתיר או לאסור, ובאותו זמן שימשתי כרב היישוב בית עוזיאל, והיו כמה חקלאים שהיו במסגרת "אוצר בית דין" שהיה מנוהל ע"י אחד הגופים האחרים שהולכים בפסיקותיהם על פי הוראת אחד מגדולי הפוסקים שכבר איננו בין החיים.

"אולם כיון שלעניות דעתי מלאכה זו הייתה מותרת, אמרתי שאשאל את מרן זצוק"ל על הענין. ובכן מרן לאחר שחקר ודרש על אותה מלאכה התירה לכתחילה. ולאחר זמן כאשר עליתי אל אותו אחד מגדולי הפוסקים זצוק"ל, ביחד עם נאמן ביתו שליט"א, אמרתי לו שדעת מרן זצוק"ל היא שמלאכה זו בפרי זה היא מותרת, ואותו גדול נשאר בדעתו שהיא אסורה והורה למנוע מן החקלאים לבצע מלאכה זו.

"חזרתי אל מרן זצוק"ל, ושחתי לו על דברי אותו גדול וגאון זצוק"ל, וגם על אורירת הדברים שנאמרו בחומרה רבה, מיד אמר לי מרן זצוק"ל: "זה היום הגיע שגם לנו הספרדים יהיה מכון שיעסוק בתורת זרעים, ויעמיד כלים לרשות החקלאים להורות להם הלכה למעשה, ועל פי שיטת רבותינו הספרדים מדורי דורות". וממחשבה למעשה, הקימונו את "המכון למצוות התלויות בארץ" במושב בית עוזיאל כאשר אספתי לצדי עוד כמה תלמידי חכמים מהסביבה, והחילוני בלימוד זרעים, ואף הקמנו כולל זרעים, לאברכים שבאו מהיישובים בסביבה ובמקביל התחלנו בהפקת ספרים ופרסומים על תורת זרעים, ובראשונה התחלנו להפיק את החוברת "תנובות שדה" ירחון דו חודשי על תורת ארץ ישראל".

גדול עומד על גביו

"המכון למצוות התלויות בארץ" עומד מאז תחת נשיאותו של מרן זצוק"ל, ובהדרכתו הצמודה של מרן הראשון לציון הגאון רבי שלמה משה עמאר.

בהקשר לזה מספר הרב רווח: "בין זמן ההוראה שהתקבלה ממרן הרב זצוק"ל להקים מכון כזה, לבין תחילת הפעילות והפקת הפרסומים, נכנסתי אל מרן כמה פעמים שידרכני את הדרך בה נלך, ואת צורת העבודה והעדיפות שעליה יש לתת את הדעת, ואף גם זאת שאלתי מעמו את מי מחכמי ישראל הספרדים, להכניס יותר לתורת זרעים, על מנת שישמש לנו כמורה דרך הלכתית, ואז הורה לנו מרן הרב זצוק"ל, שנכון ורצוי להתייעץ עם מו"ר הגר"ש עמאר שליט"א, וכלשונו: "אני אוהב אותו, כיון שדרכו בפסיקה הוא כפי שאני נוהג, וגם הוא

בפסיקותיו נוהג באופן של כח דהיתרא עדיף.

"וכך אכן זכינו ועשינו לאורך השנים ובאופן רצוף ביותר עד עלותו לכהונת הראשון לציון, ומני אז שעיסוקיו למען עם ישראל גברו ביותר, השתדלנו להטרידו פחות, אולם הוראותיו ופסיקותיו שימשו לנו לאורך השנים ומשמשים גם היום, כעמודי התווך בפסיקה, ספרות התורנית, במתן מכתב ממון על אתרוג בעציץ נקוב, ועל פתיחת המכון הכשרות.

להלכה ולמעשה

ייחודיותו של המכון הוא, בידע המקצועי וההלכתי הרב שהוא צבר הן מהפן הבוטני, האנטומולוגי, בהקשר של כשרות והלכה. הרב רווח מפורסם בשיטתו הפרקטית, בהתייחסו לסוגיות ההלכתיות, וברוב ככל מאמריו ותשובותיו, ניתן לראות את ירידתו לפרטיים ובעיקר הבדיקה הפיזית, אם זה בשטחי הגידול של חוות המחקר של המכון, או במסגרת המעבדה של המכון, או במקומות השונים ברחבי העולם. מפורסם הסיפור על צמח הפפאיה, שיש שאמרו שבמזג האוויר הישראלי איננו נותן פרי תוך שנה מזריעת הגרעין [דבר המהווה קריטריון לאי הגדרה הלכתית כעץ], ובאמרו את הדברים לפני מרן זצ"ל, השיב לו: ולמה יש לנו מכון, תלך ותבדוק. וכך עשה זרע את גרעיני הפפאיה, וקיבל פירות תוך 8 חודשים מהזריעה. וכך הם הדברים עם האננס, הפסיפלורה ועוד. על כמה וכמה מתשובותיו, ניתן לראות בסופם את הסכמת מרן, שחתם בסופם: "גם אני מסכים לכל הנ"ל".

"בכל ההכרעות הקשות שעמדו לפנינו או ספיקות וכיו"ב", אומר הרב רווח, "זכינו שמרן זצוק"ל פתח לפנינו את דלתותיו, ובי"ה זכינו למענה לשאלות רבות שבעקבותיהם זכינו לעשות מהפכות של ממש בציבור, וכמו מה שטרח לכתוב לנו בשנת תשנ"ז, "שחייבים לתת מעיקר הדין מעשר ראשון ללוי גם בזמן הזה, כיון שאנו מחויבים ללכת אחרי דעת מרן רבינו הגדול נר תפארתנו ומאור עינינו רבי יוסף קארו זצוק"ל" עכ"ל, ואכן מאז אלפי בתי אב עשו דרך "בית המעשר" את ההסכם עם הלוי, כדי יקיימו את דיני הנהיגה כדירה. וכן בשנת תשנ"ו, הורה לנו להדגיש שאין להשתמש בנוסח הקצר והורה לנו לפרסם זאת ברבים. וכן הורה לנו מאוחר יותר, לפרסם ברבים שאין לזרוק את החלה אלא חובתה ומצותה בשריפה, ועוד דוגמאות רבות שאין כאן מקומם".

היתר המכירה

כאן אנו מגיעים לנושא הרגיש של היתר מכירת קרקעות בשמיטה. סוגית "היתר המכירה" היא פולמוס הלכתי רחב היקף ועמוק המעסיק בדורות האחרונים את גדולי החכמים, ומחלוקת גדולה נטושה בעניין בין גדולי הדורות.

עוד בצעירותו ישב מרן זצ"ל על המדוכה, וכתב תשובה ארוכה בעניין. את פסקתו הראשונה התומכת בהיתר, פרסם כבר בכרך השלישי של שו"ת יביע אומר (י"ד סי' י"ט), שיצא לאור בשנת תש"ך.

בשנת תשל"ט ערך מערכה אדירה בעניין בירחון "קול סיני", ולאחר מכן בספרו שו"ת יביע אומר ח"י, באה תשובה ארוכה ומסודרת המסכמת באורך וברוחב את כל הנושא (והיא התשובה הארוכה ביותר בשו"ת "יביע אומר").

בתשובתו הוא יישב אחד לאחד את כל הטענות נגד ההיתר, עד שלא הניח אבן על אבן בעניין זה, והעלה בכוחא דהיתרא שיסודות של ההיתר בהררי קודש, וכל הרוצה לקנות תוצרת

מרן הגרעני זצ"ל במרכז ההדרכה כשלצידו הגרש"ז רווח. נראה מאחור, מרן הגרש"מ עמאר שליט"א

אנקדוטה
מעניינת בעניין
זה מספר הרב:
"בשנת השמיטה
תשנ"ד, ירד
באזור המוצצה
המקומית גזר -
ברד חזק וכבד
מאד. כאשר יורד
ברד, הוא משמיד
כל פריחה ולבלוב
של הצצים. ואכן,
בכל האזור ניזקקו
הכרמים בסכום
של כשמונה
מיליון שקלים.
אולם במושב
בית צוזיאל שבו
שמרו שמיטה
כדת וכדין, על פי
הוראתו ועידודו
של מרן זצ"ל, לא
נפל אפילו לבלוב
אחד, למרות
שהברד החזק
ירד שם כמו בכל
האזור, והיה זה
לפלא...

בסיוור במרכז ההדגמה לתלמידים

מרן זצ"ל בנטיעת עץ אתרוג בחוות המכון

מרן זצ"ל במצוות ראשית הגז

למסגרת אוצר בית דין שע"י המכון שהוא למהדרין בכל העניינים, בשנת השמיטה תשס"א ובשנת השמיטה תשס"ח, הוא הגדול ביותר בין המסגרות השונות הקיימות, גם בשמיטה תשע"ה, הייתה הצטרפות גדולה של חקלאים למסגרת אוצר בית הדין.

בהקשר זה הרב נזכר: "כאשר דנתי לפניו בענייני אוצר בית דין ואופן התנהלותו, לאחר שסוכמו כל עניני ההלכה, היה מדגיש וחוזר ומדגיש, שבסוף כל עניני השמיטה כאשר רוצים להדר ולהביא את התוצרת "מהדרין" לעם ישראל, זה מצוין, אולם תנאי אחד יש עמו, שזה יהיה במחיר השווה לכל נפש, שאם לא כן "לתקוני שדירתך ולא לעוותי" – אלו היו דברי מרן כאשר חשב על הכלל, וכך היה אומר על "בשר חלק", ועל יין שנעשו בו כל החומרות לדעת מרן, ועוד. תמיד כלל ישראל וטובתם היו לנגד עיניו".

בזכות מסירות הנפש

אנקדוטה מעניינת בעניין זה מספר הרב: "בשנת השמיטה תשנ"ח, ירד באזור המועצה המקומית גזר - ברד חזק וכבד מאד. כאשר יורד ברד, הוא משמיד כל פריחה ולבלוב של העצים. ואכן, בכל האזור ניזוקו הכרמים בסכום של כשמונה מיליון שקלים. אולם במושב בית עוזיאל שבו שמרו שמיטה כדת וכדין, על פי הוראתו ועידתו של מרן זצ"ל, לא נפל אפילו לבלוב אחד, למרות שהברד החזק ירד שם כמו בכל האזור, והיה זה לפלא...

"כאשר סיפרתי את הדברים לפני מרן זצ"ל, הוא שמח מאד ואמר שזה ממש מה שהבטיחה התורה "וציויתי את ברכתי לכם". שאלתי: "הרי בזמן הזה שאין רוב ישראל בארץ ישראל, והשמיטה היא מדרבנן, הבטחה זו אינה תקפה (סמ"ע חו"מ סי' סז סק"א)?" השיב לי מרן זצ"ל: "בכל זאת, בזכות מסירות הנפש של החקלאים השומרים שביעית, זכו לנס הזה".

חיתה למרן הוראה כללית לצוות המכון?

מהיתר המכירה, בוודאי שיש לו על מה שיסמוך. אלא שהוסיף כי המחמיר לרכוש פירות מתוצרת שאינה של היתר המכירה, תבוא עליו ברכה. אבל הרבנים הראשיים, מחויבים לבצע מכירה עבור המעוניינים בכך.

תמיכתו בהיתר, קוממה עליו את חוגי הליטאים בכלל ותלמידי החזון איש (שהתנגד להיתר) בפרט. הללו רדפוהו בשל כך, והכפישו שמו בכל הזדמנות. חברו להם גורמים אינטרסנטים ועיתונאים שהיו מוציאים דיבת ההיתר השכם והערב, תוך העלמה מכוונת של פרטים הנוגעים אליו, מתוך זלזול עמוק בברותינו המקלים, והצגת הדברים כאילו אין כלל מי שמיקל בזמן הזה, וכאילו גם בדורות הקודמים, המקלים היו מרבני "המזרחי" הפשרניים.

ובאמת, יכול היה לומר 'שולם' עליך נפשי, ולהינצל מהם ומהמוניהם, אך לנגד עיניו עמדה הצלת רוב עם ישראל ממכשול. שכן אילו היה מבטל את היתר המכירה, אלפי חקלאים היו עוברים על איסור שביעית לכל הדעות.

כאשר ביקר פעם בנו של מרן אצל הסטייפלר זצ"ל, התבקש להעביר לאביו את תרומתו של הסטייפלר על שהוא מלמד בבני-ברק, עירו של החזון איש, פסקי הלכה המנוגדים לדעת החזון איש, כשכוונתו להיתר המכירה ולשיעורי מדות. בקשתו הייתה שמרן יחדל מלהורות בבני ברק לצדד בהיתר, הואיל ו"שיעוריו הורסים להם את כל מה שהם משקיעים בשמירת שביעית כהלכתה". מרן הגיב על הבקשה באמרו כי "מאחר ורובו של היישוב בארץ אינם חרדים, ואם לא יעשו בשבילם את ההיתר, ייכשלו ח"ו באיסורים, לפיכך גם היום צריכים להסתמך על ההיתר".

פעם אחת הגיע הרב יוסף אפרתי שליט"א (נאמן ביתו של הגרי"ש אלישיב זצ"ל) אל מרן, וניסה לשכנעו שיהיה נגד היתר מכירה. הוא טען שבזמן הזה שאפשר לייבא פירות מחו"ל אין צורך להזדקק להיתר. אך מרן לא השתכנע וטען: "ומה נעשה עם אותם חקלאים הזקוקים להיתר זה". השיב לו הרב אפרתי: "אין אחריותנו עליהם". ענה לו מרן: "זו נקודת המחלוקת ביני לבין רבך הרב אלישיב! אני סבור שמחובתנו לדאוג ולהציל מעוון גם את החקלאים הפשוטים שרובם בגדר תינוקות שנשברו".

ואכן, לילי עמידתו האיתנה והוראתו החד-משמעית לראשי הרבנות הראשית, לאפשר למי שמעוניין בכך, למכור את שדהו לישמעאלי בשנת השמיטה, הרבנות לא הייתה מצליחה לעמוד בלחצים הרבים ומבטלת היתר זה.

שווה לכל נפש

עם זאת, הרב רווח מדגיש כי מרן עודד מאוד את פעילות "אוצר בית דין" של המכון, והוא שם אותו בראש סדר העדיפויות.

ואכן, המכון מקיים פעילות של אוצר בית דין רחב היקף ומפקח ומבקר את השטחים והחקלאים. המכון מעסיק את טובי הרבנים והמומחים הבקאים בתחום זה. הרבנים הפוסקים מדריכים את החקלאים בהתאם לכל הכללים ההלכתיים, פעילות זו נעשית לתועלת הציבור הרחב שזוכה לאכול בשנת השמיטה פירות 'אוצר בית דין'. היקף החקלאים שמסרו את מטעיהם

ייחודיותו של המכון הוא, בידע המקצועי וההלכתי הרב שהוא צבר הן מהפן הבוטני, האנטמולוגי, בהקשר של כשרות והלכה. הרב רווח מפורסם בשיטתו הפרקטית, בהתייחסו לסוגיות ההלכתיות, וברוב ככל מאמרי ותשובותיו, ניתן לראות את ירידתו לפרטיים ובעיקר הבדיקה הפיזית, אם זה בשטחי הגידול של חוות המחקר של המכון, או במסגרת המעבדה של המכון, או במקומות השונים ברחבי הצולם

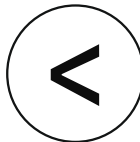
בהתייעצות עם מרן

מרן זצ"ל מלוקח את השה במצוות פטר חמור. לצידו מרן הגר"ש כהן שליט"א

מרן זצ"ל בזמירה לשם מצות פטר ועוללות

"בכל ההזדמנויות הדגיש לנו מרן זצוק"ל, כי על שני דברים עלינו לעמוד בכל תוקף, בענייני הפסיקה ההלכתית, על דעת מרן השולחן ערוך שאין לזוז מדבריו אלא יש לילך לאורו, ועוד שיש לזכור תמיד שכוחו של ההיתר עדיף, ולא אשכח, כאשר שהיתי בביתו של מרן זצוק"ל, והתברר שמרן צריך לילך לנחם את מנהל בית היתומים בלומנטל, ואמר לי מרן זצוק"ל שאבוא עמו, וכמובן ששמחתי על כך, וכל הדרך באותה נסיעה הסביר לי מרן הרב זצוק"ל את חשיבות הפסיקה כפי שלמדונו רבותינו, ועל פי דרכו של מרן השו"ע.

"כאשר המכון היה עורך יום עיון על מצוות הארץ, היה מרן מגיע על מנת לעודד ולתת שיעור למרות כל עיסוקיו המרובים הטריח את עצמו לצורך זה. גם כאשר בשנת תש"ס העברתי שיעורים לקבוצה מרבני ישראל, על מצוות הארץ, ובסיימה הענקנו להם תעודות על לימודם את תורת ארץ ישראל, הסתפקתי אם להעניק על כך תעודות הוראה שיכולים הם להורות בדינים אלו, ואמר לי מרן שזה פשוט שחובה לעודד תלמידי חכמים שיעסקו בזה, ואף אמר לי שאביא לפניו את התעודות וכך היה, והוא חתם על כולם אחד אחד, ושמחה ניכרה על פניו, וגם כאשר קבענו את חלוקת התעודות לרבנים ובני משפחותיהם, זכינו שמרן זצוק"ל השתתף עמנו ונשא דברים בחשיבות לימוד מצוות הארץ."

זכות אבות

אנו מבקשים מהגרש"ז לספר על תחילת היכרותו עם מרן, ומסתבר שכבר מגיל ילדות לא זזה ידו מתחת ידו: "זכיתי לגדול בבית בו רווחו הגדולה של מרן זצוק"ל הייתה חופפת עליו כל הימים. ראשיתו של הקשר המופלא החלה כאשר יבדל"א מור אבי שליט"א, היה ראש לשכתו של מרן זצוק"ל בהיותו רב העיר תל אביב יפו. באותה תקופה הלך עמו בדרכים ארוכות, בהפצת התורה, בדרכי הפסק התורני המיוחד של מרן זצוק"ל, שהעביר לפשוטי עם ולגדולי עולם כאחד, וכל אחד הבין את זה בשפתו שלו. שם זכה מר אבי ללחום עמו את מלחמתה של תורה בעניינים שונים, כמו הפסק המפורסם של "האח והאחות" שמרן נאבק בכוחו הגדול שלא לקבל פסק זה, ומו"א היה מוליך ומביא בזה אצל גדולי הדור מאותה תקופה. וכן עוד דברים גדולים ועצומים, עד להחלטה שמרן זצוק"ל יתמודד על משרת הראשון לציון, ועל כך סיפר לי מו"א שליט"א, שנגד כל הסיכויים, בהתמודדות ממול רב מכהן, וללא כל גוף פוליטי שתמך במועמדות זו, להוציא תמיכתם של חלק מחכמי ישראל ובפרט החרדים לדבר ה', נבחר מרן למשרה רמה זו.

"ברגע שנודעה התוצאה התקשר מו"א שליט"א אל מרן זצוק"ל, ששהה בביתו בקטמון בירושלים, ובשר לו "כבודו הוא הראשון לציון". מרן זצוק"ל כששמע על התוצאות ביקש לילך תחילה אל הכותל המערבי, להודות לקב"ה במקום המקודש לעם ישראל, כאשר כל הקהל שר סביבו "אור זרוע לצדיק" ונשיא ועד העדה הספרדית בירך "שהחיינו", ומשם ביקש לילך אל ביתו של מרן הגרש"א זצוק"ל מפני שהוא שביקש ממרן זצוק"ל להתמודד, לאחר שראה את האתגרים העומדים לפנייהם כתבתי בית הדין הגדול בירושלים.

"והנה הגם שזמן קצר לאחר המעבר לירושלים מו"א שליט"א שיבדל"א, נותר בת"א וכבר לא שימש את מרן מקרוב, מכל מקום בכל עשרות הפגישות שזכיתי להם אצל מרן זצוק"ל, כמעט בכל פעם חקר ודרש על שלום אבי שליט"א, והזכיר ימים מקדם. סיפר לי רבי משה יוסף שליט"א, שבשבת של השבעה של בנו של מרן זצוק"ל הגאון רבי יעקב זצוק"ל, סיפר מרן באריכות את ההיסטוריה של בחירה זו, ושוב לא שכח את

ובאמת, יכול היה
לומר 'שלום עליך
נפשי', ולהינצל מהם
ומהמוניהם, אך לבגד
ציניו צמדה הצלת רוב
עם ישראל ממכשול
שכן אילו היה מבטל
את היתר המכירה,
אלפי חקלאים היו
עוברים על איסור
שביעית לכל הדעות.

ספר זה הוא חלק מסדרת ספרים היוצאים לאור במסגרת המכון למצוות התלויות בארץ, אשר בנשיאותי ובהדרכת. בראשותו של הרב המחבר שליט"א, ובמסגרתו פועלים רבות בקרב החקלאים בעזרה ובסיוע הלכתי, למען יטוש מצוות התלויות בארץ והצמחם בקרב המוני בית ישראל והעם שבשדות. והכל ע"פ דעת מן הקדוש, רבינו הגדול, נזר תמארתנו ומאור עינינו, רבי יוסף קארו זצ"ל. ולפעלא טבא, אמינא איישר חיליה לאוריתני.

בברכת התורה

1871
 1872
 1873
 1874
 1875
 1876
 1877
 1878
 1879
 1880
 1881
 1882
 1883
 1884
 1885
 1886
 1887
 1888
 1889
 1890
 1891
 1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900
 1901
 1902
 1903
 1904
 1905
 1906
 1907
 1908
 1909
 1910
 1911
 1912
 1913
 1914
 1915
 1916
 1917
 1918
 1919
 1920
 1921
 1922
 1923
 1924
 1925
 1926
 1927
 1928
 1929
 1930
 1931
 1932
 1933
 1934
 1935
 1936
 1937
 1938
 1939
 1940
 1941
 1942
 1943
 1944
 1945
 1946
 1947
 1948
 1949
 1950
 1951
 1952
 1953
 1954
 1955
 1956
 1957
 1958
 1959
 1960
 1961
 1962
 1963
 1964
 1965
 1966
 1967
 1968
 1969
 1970
 1971
 1972
 1973
 1974
 1975
 1976
 1977
 1978
 1979
 1980
 1981
 1982
 1983
 1984
 1985
 1986
 1987
 1988
 1989
 1990
 1991
 1992
 1993
 1994
 1995
 1996
 1997
 1998
 1999
 2000
 2001
 2002
 2003
 2004
 2005
 2006
 2007
 2008
 2009
 2010
 2011
 2012
 2013
 2014
 2015
 2016
 2017
 2018
 2019
 2020
 2021
 2022
 2023
 2024
 2025
 2026
 2027
 2028
 2029
 2030
 2031
 2032
 2033
 2034
 2035
 2036
 2037
 2038
 2039
 2040
 2041
 2042
 2043
 2044
 2045
 2046
 2047
 2048
 2049
 2050
 2051
 2052
 2053
 2054
 2055
 2056
 2057
 2058
 2059
 2060
 2061
 2062
 2063
 2064
 2065
 2066
 2067
 2068
 2069
 2070
 2071
 2072
 2073
 2074
 2075
 2076
 2077
 2078
 2079
 2080
 2081
 2082
 2083
 2084
 2085
 2086
 2087
 2088
 2089
 2090
 2091
 2092
 2093
 2094
 2095
 2096
 2097
 2098
 2099
 2100
 2101
 2102
 2103
 2104
 2105
 2106
 2107
 2108
 2109
 2110
 2111
 2112
 2113
 2114
 2115
 2116
 2117
 2118
 2119
 2120
 2121
 2122
 2123
 2124
 2125
 2126
 2127
 2128
 2129
 2130
 2131
 2132
 2133
 2134
 2135
 2136
 2137
 2138
 2139
 2140
 2141
 2142
 2143
 2144
 2145
 2146
 2147
 2148
 2149
 2150
 2151
 2152
 2153
 2154
 2155
 2156
 2157
 2158
 2159
 2160
 2161
 2162
 2163
 2164
 2165
 2166
 2167
 2168
 2169
 2170
 2171
 2172
 2173
 2174
 2175
 2176
 2177
 2178
 2179
 2180
 2181
 2182
 2183
 2184
 2185
 2186
 2187
 2188
 2189
 2190
 2191
 2192
 2193
 2194
 2195
 2196
 2197
 2198
 2199
 2200
 2201
 2202
 2203
 2204
 2205
 2206
 2207
 2208
 2209
 2210
 2211
 2212
 2213
 2214
 2215
 2216
 2217
 2218
 2219
 2220
 2221
 2222
 2223
 2224
 2225
 2226
 2227
 2228
 2229
 2230
 2231
 2232
 2233
 2234
 2235
 2236
 2237
 2238
 2239
 2240
 2241
 2242
 2243
 2244
 2245
 2246
 2247
 2248
 2249
 2250
 2251
 2252
 2253
 2254
 2255
 2256
 2257
 2258
 2259
 2260
 2261
 2262
 2263
 2264
 2265
 2266
 2267
 2268
 2269
 2270
 2271
 2272
 2273
 2274
 2275
 2276
 2277
 2278
 2279
 2280
 2281
 2282
 2283
 2284
 2285
 2286
 2287
 2288
 2289
 2290
 2291
 2292
 2293
 2294
 2295
 2296
 2297
 2298
 2299
 2300
 2301
 2302
 2303
 2304
 2305
 2306
 2307
 2308
 2309
 2310
 2311
 2312
 2313
 2314
 2315
 2316
 2317
 2318
 2319
 2320
 2321
 2322
 2323
 2324
 2325

פנינים לשולחן שבת

פנינים ומעשי רב מחייו של הארז האדיר בלבנון
מֶרֶן הַגֵּר"ע יוֹסֵף זצ"ל – סביב פרשת השבוע

הארץ דעה את ה'.

עוד אמר בעניין זה:

"רב שידוע תורה, חייב ללמד את בני ישראל תורה ואם לא עושה כן, הרי הוא עתיד ליתן על כך את הדין וכך פסק הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פ"א, ה"ב): "ושננתם לבניך" (דברים ו, ז), מפי השמועה אמרו: בניך – אלו תלמידך, מכאן שכל חכם וחכם בישראל חייב ללמד תורה.

אני יודע על כמה ערים בישראל שיש בהם כוללים ואין אברך אחד מהם שהולך ללמד תורה את בני עירו וכל העם שם יושבים בחושך וכסומים באפילה, זהו דבר שמבעיר את חמתי על אנשים כאלו! לא אכפת להם מהצער של הציבור...

אדם שלא מלמד תורה לאחרים, הקב"ה עושהו טיפש, ולא יצא כלום מתורתו מפני שאינו חס ואינו מרחם על אחיו בני ישראל! צריך לראות אותם כמו בניו, הם בני הרוחניים, אם לא נלמד אותם תורה יישארו כולם בורים וכי מהיכן ידעו...!?"

מלך או עני? תלוי בילדים

"כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט" (יה, יט).

בספר "מאור ישראל" (דרושים), כתב מֶרֶן שר התורה הגר"ע עובדיה יוסף זצ"ל: חובה קדושה מוטלת עלינו כהורים לחנך את בנינו בתלמודי תורה וישיבות כמו שנאמר, "ושננתם לבניך" (דברים ו, ז) אז יתקיים בנו הפסוק: "וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך" (ישעיה נד, ג).

אמרו רז"ל (מדרש רבה, פר' אמור), איך זה שפעמים דוד המלך ע"ה, מכנה את עצמו "עני ואביון", כמו שנאמר: "והנה ה' אונך ענני כי עני ואביון אני" (תהילים פו, א), ולפעמים מכנה את עצמו "מלך" שנאמר, "ה' בעוזך ישמח מלך ובישועתך מה יגל מאוד" (כא, ב) – הא כיצד?!

אלא בשעה שהיה צופה ברוח הקודש והיה רואה שמלכים צדיקים יוצאים מחלציו כגון: אסא, יהושפט, חזקיה ויאשיהו, היה שמח וקורא לעצמו "מלך", אך בשעה שהיה רואה שיוצאים מחלציו מלכים רשעים, כגון: אחז, מנשה, אמון ויהויקים, היה קורא לעצמו, "עני ואביון" כמו שנאמר: "תפילה לעני כי יעטוף" (תהילים קב, א).

ללמדך, שאין אדם מאושר ושמח כמי שיש לו מזרעו תלמידי חכמים וצדיקים, ואין לך עני ואביון כאדם שבניו סטו מדרכי האבות מדרך התורה והמצוות.

בדברי הספדו על אביו זצ"ל (חזון עובדיה, תעניות), שיבח מֶרֶן שר התורה הגר"ע עובדיה יוסף זצ"ל, את אביו על כך שחינכו על ברכי התורה עוד משחר ילדותו על אף העוני הקשה ששרר בביתם: "מידו הייתה זאת לחנך אותי בתלמוד תורה 'בני ציון', ואחר כך הביאני אל ישיבת 'פורת יוסף'... וברוך ה' הלכתי מחיל אל חיל עד שהגעתי עד הלום, וזאת למרות העוני הגדול ששרר בביתנו, שמסיבה זו של העוני לא היו שולחים את בניהם לישיבות כי רצו שבניהם יעזרו להם בפרנסת הבית... גם בישיבת 'פורת יוסף' לא היו הרבה תלמידים אלא כשבעים תלמידים.

בדרשותיו היה מֶרֶן הגר"ע נוהג להמליץ על כך את הפסוק (שמות טו, כז): "ויבאו אילמה ושם שתיים עשרה עינות מים ושבעים

לגור מעל ספר תורה מהלך

"תחתיים שניים ושלשים" (ו, טז).

דירתו של עטרת ראשנו רבנו עובדיה יוסף זצ"ל, ברחוב אלקנה, הייתה מעל בית הכנסת (כאשר ספרייתו הייתה מכוונת מעל בית הכנסת), ודירתו של מֶרֶן הגאון האדיר רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, הייתה מעל דירתו של רבנו.

באחד הימים, שאלו את מֶרֶן הגאון רבי בן ציון אבא שאול, אם זה לא מפריע לו לגור מעל בית הכנסת (כמבואר בשו"ע אור"ח סימן קנא, סעיף יב, ובט"ז שם).

נענה ואמר: מפריע לי יותר שאני גר מעל ביתו של חכם עובדיה שהוא ספר תורה מהלך!

מעלת זיכוי הרבים

צדיק תמים היה בדורותיו (ו, ט)

מֶרֶן שר התורה הגר"ע עובדיה יוסף זצ"ל, היה לא רק פוסק הדור אלא היה גם מזכה הרבים הגדול של הדור בספריו, בדרשותיו, בהשגחה על ענייני הדת והמדינה, בקבלת הקהל לברכה והדרכה, במערכת כשרות ענפה, במערכת חינוך ילדי ישראל מגני ילדים, תלמודי תורה, בתי ספר לבנות, סמינרים וישיבות וכלה בכוללי אברכים.

זיכוי הרבים היה בלבם במשך כל ימי חייו עוד בהיותו אברך צעיר לימים. לכן הרבה לדבר על מעלת זיכוי הרבים בדרשותיו. כך כתב בהקדמתו לספרו הבהיר "חזון עובדיה" – על סוכות:

הנה ידוע גודל מעלת זיכוי הרבים שאין לך מעלה גדולה כמו מי שמזכה את הרבים כמו שנאמר (דניאל יב, ג): "והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד", כשם ששבעת כוכבי הלכת נראים לנו כניצוצות קטנים, האמת היא שהם גדולים פי כמה מיליונים מכל כדור הארץ, כך גודל מעלת מזכי הרבים אצל ה' יתברך, וזאת על ידי רישום תלמידים לתלמודי תורה, שמושכים אותם בעבודתו של אלהיה מתוך בתי הספר החילוניים לתוך קדושת תלמודי התורה שהרי כל ישראל ערבים זה לזה.

צא ולמד ממה שכתב רבנו בחיי בספר "חובות הלבבות" (שער אהבת ה', פ"ו): ודע שאפילו החסיד הגדול ביותר, וגדול בתורה עד שיגיע לתכלית השלמות בתיקון נפשו אצל ה' יתברך, ואפילו אם יגיע למדרגת מלאכי השרת... עדיין לא יגיע לזכויות מי שמורה ומדריך את בני האדם אל הדרך הטובה והישרה בעבודת ה' יתברך ומיישר אורחותיהם להטותם לעבודת ה' יתברך ולקרבתם לצור מחצבתם ולהחזירם בתשובה שלמה שזכויותיו של זה נכפלות שבעתים בעבור זכויותיהם של אלו במשך כל ימיהם וימי בניהם וזרע זרעם. ועליו אמרו חז"ל (אבות פ"ה, מ"א), כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, משה זכה וזיכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו שנאמר, "צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל" (דברים לג, כא), וכן אמרו (בבא מציעא פה): כל המלמד את בן עם הארץ תורה אפילו הקב"ה גוזר גזירה, מבטלה בשבילו שנאמר: "ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה" (ירמיה טו, יט), וזוכה ויושב בישיבה של מעלה ובזוהר הקדוש אמרו, אילו ידעו בני האדם כמה גדולה מעלת המזכה את הרבים ומחזירם בתשובה היו רצים אחר זה כאדם שרץ אל חייו. והנה בדורנו זה, בנקל יכולים להשיב אנשים תמימים אל דרכי ה' ולחנך את בניהם בתלמודי תורה, מה טוב ומה נעים גורלם ומלאה

כדי שמרן לא יופרע מסדר לימודו...

ויסגור ה' בעדו (ז, טז)

הרה"ג עובדיה יוסף טוליאדנו שליט"א, נכדו של מרן הגר"ע יוסף זצ"ל, סיפר: מסירות הנפש של זקנתי הרבנית מרגלית ע"ה, ללימוד התורה של סבי מורי זצ"ל, הייתה מאין כמוה: זכורני שכאשר היו הנכדים מתדפקים על דלת ביתה כדי לבקרה היא הייתה רצה קודם כל כדי לסגור את דלת חדר לימודו של מרן זצ"ל, ורק אחר כך הייתה ניגשת לפתוח את הדלת של הבית כדי שלא יופרע בעלה מלימודו.

הילדים שבשכונת "מוסררה"

"ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אותו ויצוהו ויאמר לו לא תקח אשה מבנות כנען" (כח, א).

הגאון ה"חפץ חיים" זצ"ל, כתב שהתורה באה ללמד אותנו פרק בחינוך הילדים: כאשר האב רוצה להשפיע על בנו שילך בדרך הישר, לא יעשה כן בהתפרצויות של זעם וצעקות, אלא בתחילה יאמר לו מילים חמות ויברך אותו ורק לאחר שנוצר ביניהם קשר נפשי עמוק ואווירה רצויה ידריך אותו בדרך המלך.

ראש מוסדות "רב פעלים" - קול רינה" הגאון רבי יורם אברג'ל זצ"ל, סיפר (בצור ירום חלק ו, פרק יח):

בצעירותו של מרן רבי עובדיה יוסף זצ"ל, הייתה עזובה רבה בקרב בני הנוער לכן היה נוהג לאסוף את הילדים שבשכונת "מוסררה" ו"שמואל הנביא", שהיו לומדים בבתי ספר לא דתיים ומלמדם תורה והיה מחלק להם ממתקים שהיה קונה במעט הכסף שהיה לו. בזכות פעולות אלו יצאו מהם תלמידי חכמים רבים, דינים, רבנים ואף מקובלים.

סיפר לי אחד, משמואל הנביא שהיום הוא מגיד שיעור באחד הישיבות הטובות בארץ: "כשהייתי ילד קטן, הייתה עניות רבה בביתנו ולאבי לא היה מה לתת לנו לאכול ולכן לצערי הרב, היינו גונבים עד שבא חכם עובדיה, אסף אותנו והיה מחלק לנו סוכריות וממתקים ובכל יום היה מלמד אותנו פרשת השבוע במשך כשעה והיה מחדיר בנו יארת שמים גדולה. לאחר שגדלנו קצת, דאג להכניס אותנו לישיבת 'פורת יוסף' הקטנה וכך המשכנו והתחלנו בלימוד התורה הקדושה."

למרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל היו עיניים טהורות שראו את הכח העצום שטמון בכל ילד וילד באשר הוא, לכן נהג לומר שאסור לזלזל באף נשמה!

חזר לצור מחצבתו בזכות ה"טעמים"

ונח מצא חן (ו, ח)

ה"מאור הגדול" מרן רבי עובדיה יוסף זצ"ל, דיבר פעמים רבות בשיעוריו על חיוב האב ללמד את בנו לקרוא בתורה בטעמי המקרא, ואם אינו יודע או שאין לו זמן שישכור לבנו מלמד. "הנה כשהייתי רב בתל אביב, שכרתי מלמד לבני דוד שילמדו אותו טעמי המקרא וכעת הוא קורא יותר טוב ממני".

"קצין אחד בצבא, שבנו לומד בתלמוד תורה שלנו - רשת החינוך התורני, כתב לי מכתב מרגש ובו סיפר לי שלפני "שמחת תורה", הבן שלו התחנן בפניו שיבוא עמו לבית הכנסת, לבסוף התרצה והלך עמו. שם העלו את בנו לספר התורה, האב נהנה לשמוע את בנו מסלסל בטעמי המקרא, והתרגש מאוד עד שעניו זלגו דמעות, ונשבע שמהיום ואילך יבוא תמיד לבית הכנסת! עד שלבסוף חזר בתשובה שלמה, והכול בזכות טעמי המקרא של הבן שלו".

הפירות והתולדות

אלה תולדות נח (ו, ט)

נתיב העלייה לא מאפשר לנוח, או שאתה עולה או שאתה יורד - אין אפשרות להישאר תקוע באמצע, ואם אתה לא בעליה דע לך שאתה בירידה! וזה שאמר שלמה המלך בחוכמתו: "אורח חיים למעלה למשכיל, למען סור משאול מטה" (משלי טו, כד).

עם זאת צריך גם יציבות, אי אפשר לעלות בהרבה בדרגות בבת אחת, אחרת נופלים מהסולם. העקביות והעלייה ההדרגתית היא ערובה להצלחה. כאשר רוצים להשקיע במניות, לא קונים מניה שהיא זינקה בקיצוניות פתאומית, כי היא ברגע אחד היא יכולה גם לזנק כלפי מטה. מניה טובה היא מניה שעולה בהדרגתיות ולאורך זמן, ועל כך

אמר דוד המלך בנועם תהילותיו (תהלים כד, ג), "מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קודשו".

התוצאה מכל זאת הם התולדות, היינו תוצאות המעשים הטובים ופירותיהם.

חתנו של פוסק הדור מרן שר התורה רבנו עובדיה יוסף זצ"ל, אב"ד בירושלים, הגאון רבי מרדכי טולדאנו שליט"א, סיפר שפעם כאשר היה בביתו של הרב, הגיע אברך שביקש לצרף את חתימת יד קודשו של הרב לגיוס תרומות.

והנה כאשר ניגש חתנו אל הרב כדי לשאול אותו אם יוכל לצרף חתימתו, הרים הרב את ראשו מהספרים וזעק מקירות לבו: "אתה מפריע לי ללמוד! אתה רוצה שאהיה עם הארץ?!"

מרן זצ"ל, שמשחר ילדותו עוסק בתורה ללא הרף ומתעלה מחיל אל חיל, מרן שכל מקצועות התורה היו מונחים לו בראשו ואף זכה לזכות את הרבים ולחבר 54 ספרים שמונחים בכל ארון ספרים יהודי בעולם, חושש שמא יהיה עם הארץ...

כל דקה שווה זהב!

אש אהבת התורה גוברת על כל הקור שבעולם

מבית ומחוץ (ו, יד)

בתו של מאור ישראל רבנו עובדיה יוסף זצ"ל, הרבנית בוטבול תחיה, סיפרה שהיא זוכרת עוד מילדותה שלא היו אמצעי חימום לבית, אך הדבר לא הפריע להתמדתו של אביה זצ"ל, הוא היה מתעטף בשמיכה עד למעלה מראשו והיה יושב ולומד תורה בשקיקה עד השעה שלוש לפנות בוקר!

בשעה ארבע לפנות בוקר

ויום ולילה לא ישובו (ח, כב)

הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל, סיפר שפעם אחת בשעה ארבע לפנות בוקר, הוא צעד יחד עם הגאון רבי יוסף שהרבני זצ"ל אל ישיבת "שושנים לדוד" כדי להמתיק יחד דברי סוד. בדרכנו הבחנו בנער צעיר כבן ארבע עשרה שיושב לו בקרן זווית ולומד לאור הירח את פרק "איזהו מקומן" שבמסכת זבחים.

בתחילה חשבנו שמדובר בנער משועמם שברח מהבית ולכן גערנו בו שיחזור לביתו, אבל הנער לא נבהל מאיתנו ואדרבה ביקש שנבחן אותו על הפרק. כנראה כדי שנבין שהוא אינו סתם משוטט.

נטלנו את הגמרא ולהפתעתנו ותדהמתנו הוא החל להרצות בפנינו את דברי הגמרא ברצף בלי שום טעות! לימים, נער זה הפך להיות פוסק הדור והדרו, הלא הוא מרן הגאון הגדול רבי עובדיה יוסף זצ"ל.

מתי הרב עובדיה זצ"ל, רקד משמחה?

וירח את ריח הניחוח (ח, כא)

בני ביתו של גאון עוזנו ועטרת תפארתנו, רבנו עובדיה יוסף זצ"ל, מעידים כי ביום שבו יצא לאור אחד מספריו הוא היה רקד עם הספר החדש והיה שמח ומתרגש כיום חתונת אחד מבניו.

השקדן שנטמן בארון

צחר תעשה לתיבה (ו, טז)

בנו חבר מועצת חכמי התורה הגאון הגדול רבי דוד יוסף שליט"א, סיפר: בנסיעותיו של אבא זצ"ל, הוא הקפיד להתארח בבתים של אנשים החרדים לדבר ה' ששומרים על כשרות קלה כבחמורה. אחד מהם היה הרב דוד עוזרי שליט"א מארצות הברית. בימי השבעה על אבא, הוא הגיע כדי לנחם אותנו וסיפר לנו כי בשבת הראשונה שהתארח אצלו הוא שאל אותנו אם הוא צריך עוד משהו בחדר הרב ענה שהוא זקוק לאור קטן שאיתו יוכל ללמוד בלילה ומצד שני שלא יפריע לאימא לישון.

הוא סיפר שהניח לו מנורה בתוך הארון כדי שיוכל לפתוח את הארון כשירצה.

למחרת בבוקר, הוא התעניין אם ישנו טוב ואם האור היה מספיק טוב, אז אמי חיכה ואמרה: "אני ישנתי היטב ואילו הוא הכניס את הכסא לארון, סגר את הדלת ולמד שם במשך כל הלילה..."

על משמר הכשרות

לא רבים הם אלו שיכולים לעמוד מול סכינים מחודדים מבלי להתרגש, ולהמשיך לעמוד על משמר הכשרות, אך יחיד בדורו היה מרן הגר"ע יוסף זצ"ל הרב ישי מלכה, מפקח בכיר בבד"צ בית יוסף מספר על השאלה שהביכה את הרבנים האשכנזים, הסכינים שאיימו על מרן והתחינה שהפיל מרן בפני אחד השוחטים

גם עוד כמה בדצי"ס, אבל אתם היום מעדיפים את החיקוי על פני המקור."

מסירות נפש

אולם אין ספק שנוסחת הפלאים שרק איתה ניתן להצליח לזכות להאכל את עם ישראל באוכל שאין עליו שום סרך שאלה ופקוק, היא המסירות נפש. אך אין הכוונה רק לאותה מסירות, של להשכים קום, כדי להציב מארבים ולפתח איזה שהוא סוג של משרד בילוש, או לבוא בפתע פתאום באישון לילה, לראות אולי לא כבה האור, ובעל הבית ממשיך במלאכתו על דעתו. נכון, אולי גם את איזה צריך, למרות שכלל לא בטוח שזה יעיל.

גם מסירות נפש לעמוד מול לחצים, ואפילו איומים, של בעלי בתים קשים, אינה התכלית, כי היא בעצם רק התוצאה של מסירות נפש אמיתית של זה שאמון על הכשרות, שהחליט להקריב את עולמו האישי בשביל האחר, כדי שאותו האחר יוכל לאכול אוכל כשר. רק לחשוב כמה עוז ותעצומת נפש נדרשים מאותו מפקח או משגיח הכשרות, כדי שייחפץ לאדם עקבי והחלטי, שלא מוותר לעצמו, ופשוט ננעל על המטרה, גם אם מדובר בערבו של ראש השנה וליבו משתוקק לשבת מול ספר התהילים ולשפוך את צקן ליבו, או לסיים את הלימוד היומי שלו, לאחר שסוף סוף סיים את משמרתו בקודש, ובדק שהכל כיאות. אלא שרשק קל עבר באוזנו, שבאותו המקום יתכן ספק תקלה שאולי אינה באשמת איש, והוא קם כארי והולך למשמרתו, אבל לא מתוך זה שהוא מחפש

לפני כמה שנים התאספו כמה רבני כשרויות של בני אשכנז במעונו של מרן זצ"ל. כאשר הם נשאלו במרומו מפי מרן האם הם אוכלים מהשחיטה שתחת פיקוחו, מרן לא היה צריך לשמוע את התשובה מפייהם ודי היה להבחין בחוסר נוחות שהם חשו ובמבטים המבולבלים שהם הפנו אחד לשני. פשוט קשה היה להם להודות שהם לא אוכלים שחיטה של בד"צ ספרדי.

כשמרן שמע את התשובה, או ליתר דיוק הבין את התשובה, הוא פנה אליהם ואמר: 'אינני מבין, הרי עד לפני מספר שנים כשהיו באים אלי בחורי ישיבות עם דמעות בעיניהם ותינו לפני את צערם, שהם לומדים בשיבה "פלונית" המפורסמת, אבל נבצר מהם לאכול בשר גם לא בשבתות וימים טובים, כי הבשר שם של אותו הבד"צ שאתם הרבנים כן אוכלים, איננו בשר "חלק - בית יוסף" המתאים לפסקי מרן השולחן ערוך, ובשבילנו תלמידי הישיבות יוצאי ספרד הבשר אסור בתכלית "כבשר טרפה".' הבחורים סיפרו באזני כי היות והישיבה בהנהלה אשכנזית, היא לא מספקת את צרכנו וליבם דואב על כך, אולם לא היה בידי להושיע, רק לומר להם ששכרם רב מן השמיים, בזה שהם נבצרים מלאכול את אותו הבשר.

'כונן' המשיך מרן, 'אולי היום המצב שם קצת יותר טוב, אבל בזכות מי? רק בגללי שנלחמתי ונלחמתי שיהיה בשר חלק גם לדעת מרן הבית יוסף, עד שלא הייתה ברירה בידי והקמתי מערך שחיטה שיענה לדרישות הללו, וברוך השם שהמערך השחיטה והבד"צ שלי עמד על רגליו והצליח מעל למשוער, והחלו ללכת בעקבותיו

הזמן חולף מהר מידי, והנה אנחנו עומדים כבר בשנה השמינית להסתלקותו לשמי רום, של אביר האומה, רועינו אבינו. האמת היא שנוכל להמשיך ולתאר עד אין סוף והיריעה תהיה קצרה מלספר שבחו של מרן זצוק"ל, כי לכל אחד ואחד מאתנו יש את המרן שלו ואת מה שהוא למד ממנו, או איזו הנהגה שהוא שואף להידמות אליה, כי זאת הייתה בעצם זכותו ופועלו של מרן זצוק"ל, ואפשר לומר שלא היה דבר שהוא לא מסר נפשו עליו, אם זה חינוך הילדים על דרכי התורה, הפצת התורה, טהרת הבית שאין ספק שבנושא הזה הוא בגדר יחיד בדורו, לימוד התורה בעומק, תפילה, האהבת הבריות, חסד, ומה לא...

אבל ישנו עוד פן אחד שמחייב אותנו בהכרת הטוב למרן זצוק"ל, ואי אפשר כלל להתעלם ממנו, והוא שמירת כשרות המאכלים בצורה מהודרת.

אילולי היסטוריה הייתה כתובה ולא היו אנשים בינינו שזוכרים היטב מה היה מצב הכשרות לפני כמה עשרות שנים בודדות, לא היה ניתן להסביר כלל לדורנו המשופע בבד"צים ובכשרויות שונות, מי חולל את מהפכת הכשרות. מאד קל לנו כיום להגיע לסופר מרקט ולצרוך את מיטב הבשרים היין וההירקות ומוצרי המתיקה מבלי שאפילו נפעיל מחשבה האם המוצר מהודר ובכלל האם הוא כשר, אבל פעם המצב לא היה כך בכלל, וקולו של מרן היה קול בודד במדבר. לשמחתנו היה זה קול חזק שאינו פוסק, עד שזוכה להבקייע את כל החומות ולחולל מהפכה, וניתן לכך כמה דוגמאות מוחשיות ביותר...

אמתלה להינפש מעט. ההיפך, ליבו נקרע לגזרים, מה עם התורה.

האמת, הניסיון מוכיח, שאדם כזה, גם בשעת לחץ הכי קשה של בעל עסק הכי קשה, הוא יתקבל תמיד בכבוד מלכים, כי אין בנמצא יהודי, ויהיה מי שיהיה, שיכול לעמוד מול אמת ואכפתיות של האחר.

מול סכינים מחודדים

היחיד שיכול לתת לנו את הדוגמא האישית הכי טובה, זהו רק מרן זצוק"ל, כי רק לחשוב ולדמיין כמה מרן זצוק"ל חס על זמנו שלא יצא לבטלה, וכמה השתוקק לכתוב עוד תשובה ועוד תשובה ביביע אומר, וביחוד דעת, ובכל ספריו הגאונים, ולרגע לא הסיח דעתו מהתורה הקדושה, ובכל אופן כשהיה מדובר על הכשרות, וזיכוי הרבים, היה לו את העוז והתעצמות, להסיח את דעתו מחמדת ליבו, ולהיות כל כולו שקוע עד הפרט הקטן, גם אם מדובר בעיסוק של שעות וימים לבדוק דו"חות כשרות, בהיותו אב"ד בתל אביב, ולתת הערות והארות, גם לזוטר שבמשגיחים, ולא להתפתות חלילה לתירוצים מתירוצים שונים.

לא פלא, שאדם שכזה, שקיבל על עצמו לצאת לסיוור בדיקת סכיני השחיטה בשוק התקווה, לאחר ששמע רינונים שהעסק שם לא פשוט והאנשים שהיו שם בכלל לא פשוטים ומקורביו הזהירוהו השכם והערב, שסיוור כזה כנראה יסתיים עוד בשלל קבלת הפנים, עם סכיני קצבים ארוכי להב, וכפי שאכן אירע להם בעבר, אולם בכל אופן הוא לא התרגש יתר על המידה, וגם לא חס על זמנו, עתידו, ופשוט, סגר את הספר קם ויצא. לאדם כזה אכן נכונה קבלת פנים של סכינים ארוכים, אבל רק כדי שהוא יבדוק אותם, ויורה להם במה אסור להם לשחוט. אגב, מה שאולי לא ידוע כל כך, שבאותו סיוור נמצא שוחט שלא עמד בקריטריונים של "העמדת סכין", ומרן, בעדינות נפשו, התוועד עמו בסתר והתחנן בפניו, שיעזוב את מלאכת השחיטה, ושלא יחשוש לרגע מאיבוד פרנסתו, כי את המשכורת הוא ימשיך לשלם לו מכיסו הפרטי, וכך היה. מרן לא עזבו עד שסדר לו להיות שותף באחד מעסקי הבשר שהיו שם.

אבל אם נרצה לפרט את מעלת מסירות הנפש, מעלה מיוחדת היא דווקא ביכולת להיות החלטי וממוקד, ושהן יהיה הן, והלאו לאו. אם למשל פני השטח מלמדים שאותו מוצר אינו די מהדרין, או אינו די כשר, או תקלה יכולה לצאת מזה, פשוט לעמוד איתן ולא לאשר, גם אם יש מיליון ואחד הבטחות של בעלי העסק, שהכל יהיה טוב וכשאומרים לעמוד איתן, בוודאי לא מתכוונים שזה יעשה בסגנון של איזה "גנרל- מלחמה" שזורק הוראה ומסתלק לו, כי על הוראה כזאת מצפצפים עוד קודם שהגנרל הספיק לסבב את הגב וללכת, שכן אם היא הייתה נאמרת מתוך רצון אמיתי להעמיד כשרות על תילה, נותן ההוראה היה מוצא את הזמן, בכדי להבין ללבו ולמצוקותיו של בעל העסק, והיה מוצא לו איזה שהוא תחליף או איזה מוצא, שהוא לא יעמוד מול שוקת שבורה, והפסדים כספיים, וכל זה מבלי לגרוע במאום מרמת הכשרות, וגם אם הוא לא הצליח... לא נורא, הוא הצליח לשדר, שזה לא אישי חלילה.

ואת הסוד הזה ידע מרן עד תומו, ועל כך יכולים להעיד עשרות התשובות שבספריו, וגם סיפורי המופת, שעוד יסופרו וידוברו, לדורות. את התובנה הזאת יכול גם להסביר

הסיפור הבא:

ה'דיל'

בתחילת דרכו של מרן כרב ואב"ד העיר תל אביב, נהגו אולמות האירועים לערוך חופות, ולקיים את סעודת החתונה דווקא במוצאי שבתות, והשמועות רחשו שהמטבחנים של אותם אולמות פשוט "חוגגים" בכל מהלך השבת, וכמעט לא היה אירוע, גם אלו שנעשו במקומות הכשרים, שלא היה קיים בו חשש סביר, שהאוכל התבשל בשבת ובמזיד על ידי יהודיים.

את התופעה הזאת החליט מרן למגר ולהשים לה קץ, ולשם כך הוא כינס את כל בעלי האולמות, והנחה אותם שמהיום והאלה, אף רב לא מורשה לערוך חופות באולמות האירועים במוצאי שבתות, כמובן שההחלטה הזאת גרמה לתסיסה עצומה, בעלי האולמות לא הסכימו לקבלה בשום פנים ואופן, הנזק הכלכלי עבור כל אחד מהם היה עצום, הם חששו שבעלי השמחה פשוט ינדדו לעיר אחרת, והם החלו במסע שכנועים, אם החשש לביטול שבת, אז נשים משגיח לשבת שיפקח שלא מבשלים בשבת' אמרו, אבל למרן היו את תעצומות נפש לעמוד בעוז, ולא להשתכנע, כי מי שמכיר את המציאות היומיומית יודע לבטח שזה לא ישים באופן גורף, ותמיד יהיו תקלות. הברירה היחידה שיש היא להגיד 'לא'. זאת ההוראה ואין מה לעשות, מי שיפר אותה, תישלל ממנו תעודת הכשרות'. נכון, אולי הוא היה מצליח שכל האולמות שישדרו

את ההוראה אכן יסגרו במוצאי שבתות, אבל מנגד, כמה רבים מהם לא יצליחו לעמוד בפיתוי, וכמה חילולי שבתות והאכלת מאכלי טרפות יצא ממהלך שכזה!?

אבל למרן זצ"ל היה את החוש המיוחד, ואת הכח ההלכתי, לרצות אותם, והוא מצא פתרון יצירתי. 'כמה ימים אתם מפסדים בגלל המוצאי שבתות?!' פנה אליהם מרן ושאל, 'אל תדאגו אני אתן לכם ימים אחרים כנגדם, וכפי שמרן מתאר זאת "ועוד הורתי לרושמי הנישואין להרשות לעשות נישואין לספרדים גם לאחר ל"ד לעומר, יום, יום, ולא כמנהגם הקדום שלא להרשות לערוך נישואין לשום אדם בין ל"ג לעומר לר"ח סיוון, והוספתי שאפילו אם אחד מבני הזוג ספרדי יש להרשות להם לעשות הנישואין מיום ל"ד לעומר והלאה, יום, יום...." (יבי"א ח"ה אר"ח לח), יתרה מכך גם עריכת נישואין לאחר י"ז בתמוז עד ליל ראש חודש אב ולא עד בכלל, מרן התיר (יח"ד ח"א לו).

כזאת תשובה בעלי האולמות לא דמינו לקבל, אז אמנם מהלך כזה מוביל מבול של ביזיונות למרן, אבל הוא לא חס על כבודו, רק על כבוד השבת, ואת הכשרות - לאחר מסירות נפש שכזאת - מיותר לציין שאף אחד מהנוכחים לא חשב לרגע להפר.

את המורשת הזאת, מרן הנחיל והטביע בבד"צ בית יוסף, ולנו שליחיו, לא נותר אלא לשאת תפילה, שנהיה ראויים להמשיך ולשאת את מורשתו בגאון, וחלילה לא תצא תקלה מתחת ידינו.

והאר עיני בתורתך

עובדיה חן

הגבאים לכבות את כל מנורות החשמל בהיכל בית הכנסת, מלבד מנורה אחת בודדת.

בהתייעצות עם סגל הרופאים, הוחלט כי לא נותרה ברירה אחרת, מלבד לערוך את הניתוח המסוכן. מנגד, בהתייעצות עם גדולי הצדיקים והגאון המקובל רבי מרדכי שרעבי זיע"א שהיה רבו בקבלה, יעצוהו לבל ישמע להחלטת הרופאים. "בעזרת ה' כשם שהגיע החולי בהפתעה, כך יסתלק לחלוטין" בירכוהו שני הצדיקים והיו כשני נביאים המתנבאים בסגנון אחד.

אין צריך לומר שמרן אימץ את עצת הצדיקים, שלבסוף התבררה בצדקתה, וכל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל. לפני המשפחה הורה לחדול מיד מן ההכנות לניתוח. מכאן ואילך תפס מרן את אמונת עמו, שאין כחם אלא בפייהם, והיה מרבה להעיתיר בתפלה ובתחנונים לפני פוקח עיוורים שיעלה מזור ומרפא לחולי עיניו.

על אף שתמיד מקפיד הוא בהקפדה יתירה להתפלל כל תפילותיו בציבור, באותם ימים בחר להתפלל מדי לילה תפלת ערבית ביחידות בביתו. חפץ היה להאריך בתפלה ובתחנונים לפני הקב"ה שירפא את מאור עיניו. נעמד היה באחת מפניות הבית, ומתפלל בלב קרוע ומורתח, בבכי סוער אותו לא ניתן לתאר, והיה מבקש בתחינה מהקב"ה "אנא ממך, השב לי מאור עיני, והאר עיני בתורתך". הוא עומד בזווית זו וזוגתו הרבנית מרגלית ע"ה עומדת בפינה אחרת ומצטרפת גם היא לתפלה, לחלות פני בורא עולמים שישלח במהרה דברו וירפא את בעלה הגאון שעבור תורתו נתנה עד כה את כל כולה. המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים, יאיר נא את עיני רבי עובדיה יוסף בר ג'ורג'ה שיוכל לשוב ולהגות בתורת ה' כבימים ימימה.

גם כאשר באותם ימים היה מתכבד בסידור קידושין, נוהג היה לבקש מהחתן אחר החופה שיברכו במאור עינים, בהיותו סמוך ובטוח שהתפלות יישאו פרי בסופו של דבר ומאור עיניו ישוב כבתחילה.

בודד על הציון

אבל הישועה בוששה מלהגיע. מקבל התפלות, המתאווה לתפלתן של צדיקים, השתוקק להאזין עוד לתחינות עבדו הנאמן, ורפואתו השתהתה מלבו.

משראה מרן כי החולי בעיניו גובר, נקט בצעד מפתיע. קרא אליו אל בני משפחתו וביקשם

דמעות אלו עמדו בעוכריו, וגבו מחיר כבד מנשוא.

הכאב האמיתי

כעבור שנה, בבוקרו של אחד מימי האביב בתקופת חג הפסח תשל"ה, קם משנתו, והנה עיניו כואבות וראייתו מעומעמת מאוד. ברגעים הראשונים חשב כי גוף זר חדר לתוך עיניו. הוא העיר את בנו הראש"ל רבי יצחק שליט"א, ובקשו להציץ ולבדוק בעיניו אם יש שם דבר כלשהו, אך העיניים היו נראות כרגיל.

אחר בירור רפואי, התגלתה לחדרתו מחלה קשה בעיניו. הרופאים שנדרשו לבעיה, פקרו ידיהם במבוכה מבלי יכולת להושיע. הסיכוי היחיד להצלת עיניו היה ניתוח מסובך שיש בו סיכון לעיוורון תמידי.

נקל לתאר את הכאב שחש גדול הדור באותו זמן. עולמו חשך בעדו. המכאוב הפיזי שבעיניו, לא הציץ לו כמו הצער על כך שנבצר ממנו להזין עיניו בספרי הקודש, כלי חמדתו, כאשר היתה באמנה אתו. עיניו שהיו תמיד כיונים על אפיקי הפוסקים, לפתע בקושי זיהו את האותיות המחכימות, ומלבד זאת גם היה רואה כל דבר בכפילות.

בני ביתו שחשו במועקתו, היו יושבים וקוראים לפניו בקול מתוך הספרים בהם ביקש להגות. גם בנותיו היו מקריאות לפניו תנ"ך עם המפרשים ברצף. אלא שכאן קרה דבר מענין. פעמים שזכרונו הפנומנאלי גבר על הקריאה מתוך הספר. בנו הרב משה סיפר לימים, שאם היה שוגה בקריאתו באחד הספרים, מיד היה האב מתקנו מזכרונו המופלא. גם כאשר לא מצא את העמוד בספר, היה האב מדריך אותו איה מקומו!

וגם אז, בשעה שסכנת עיוורון ריחפה מעל עיניו, עדיין נזהר מפני ביטול תורה שלו או של זולתו. בנו הרב יצחק מספר שהיה מציע עצמו בתקופה קשה זו להישאר עמו בבית ולקרוא לפניו את אשר יבקש, אך מרן דחה הצעה זו באומרו "הלא יש לך חברות וחלילה שתבטלה בגיני".

חשיכה בשיעור ב'יזדים'

במשך הזמן החמיר החולי בעיניו, עד שהוא לא היה מסוגל לבוא במגע עם קרני אור. כל אימת שקרן אור חדרה לעיניו, התעצמו כאביו. מקורביו חדרו עבורו ובשיעורו המפורסם בכל מוצאי שבת בבית הכנסת 'היזדים', נאלצו

שנת התשל"ד. הימים ימי סיום מלחמת יום הכפורים. הדי המלחמה נמוגו, אך אצל מרן שר התורה הראשון לציון הגאון רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל המלחמה רק החלה. רק לפני שנה עלה לתפקידו הרם לכהן פאר כרב ראשי וראשון לציון, והנה עתה הוטלו לפתחו ההכרעות ההלכתיות הקשות בחייו. המלחמה שהיתה עקובה מדם, הותירה למגינת הלב עגונות רבות, ומרן הטיל את כל כובד משקלו בנושא על מנת להתירן מכבלי עיגונן. לא קלה היתה המלאכה. יום וליל עסק בכך, במשך כששה חודשים, בהם כמעט שלא נתן תנומה לעפעפיו.

בחדרו עמוס הספרים, ניצב לו גנרל ממלכת התורה ומנהל את קרב חייו. כשהיקום כולו נם את שנתו, ובחוץ שקט חרישי, כאן בבית מתחולל לו קרב פרטי, מרוץ אימתני על כל תיק ותיק, על כל דסקית ודסקית שמאחוריה עומדים חיים שלמים. הוא חש את מצוקתן הקשה של העגונות, ונחלץ לסייע להן ככל יכולתו במסגרת ההלכה.

עדויותיהם הקשות של הטייסיים שהעידו בפניו על חבריהם שנאלצו לנטוש את מטוסם או הופלו ונהרגו, והתיאורים הללו, מכלי ראשון, זעזעו את נפשו הטהורה והרגישה. "גיבורים, גיבורים" היה הרב לוחש לעצמו תוך כדי שמיעת הדברים.

תשובה מתובלת בדמעה

צערו של מרן עת התגלגלו לאוזניו סיפורי השכול והכאב לא עזבוהו, וכפי שהוא עצמו תיאר את אותם ימים: "היו צריכים לגבות עדות מפי חיילים שראו את האסון שהתרחש. היינו מזילים דמעות. דמעות כמים נגרו. גם בלילות לא שכבנו, לא ידענו שינה. ראינו חלומות מבעיתים כאלה במשך ששה חודשים..."

את הלילות השקטים, לילות הדממה, מקדיש היה לכתובת תשובות הלכתיות שיבררו את היתרן של העגונות, כשהוא מתבל את כתיבתו בדמעות שליש על צערם של ישראל. עובר היה בעיניו להחות על פני המוני תשובות קדמוניות העוסקות בסיפורים דומים, ומנסה בכל כוחו למצוא פתרונות הלכתיים בכוחא דהתירה.

כך, תוך כדי השיג והשיח ההלכתי, נקיים היו דמעות בעיניו. הדמעות לא עצרו בעדו גם כאשר עבר על תמונות החללים ובדק ממצאים שנותרו בשטח כמו דסקיות ושאריות לבוש, כמו גם בריח הכבד של שדה הקרב ובעדויות המפויחות והאילמות שהביאו את המלחמה הביתה פנימה.

אשת חיל

הרבנית ה.ד.

כולנו בניו

"את האל-הים התהלך" (בראשית ו', ט')

למעלה מאלף וחמש מאות שנה חלפו מאז בריאת העולם, עד לאותו היום בו השם יתברך ציווה על נח לבנות את תיבת הענק שבאמצעותה הוא, בני משפחתו ובעלי החיים אשר אתו, ינצלו מגזירת המבול.

לא ביום אחד ולא בחודשיים נבנתה התיבה, אלא במשך מאה ועשרים שנה ולא שחלילה היה זה מעצלות או במחסור בכח אדם, גם לא בשל עניינים בירוקרטיים, אלא כחלק מהוראות ההרכבה, שאותם נתן הבורא.

הציווי האלוקי על בניית התיבה בתקופה כל כך ארוכה, הייתה מתוך מטרה אחת: שאנשי דורו ישאלו אותו למעשיו והוא יוכל להשיב להם כי בורא עולם עתיד להביא את המבול, במידה שלא יחזרו בהם ממעשיהם הרעים, ואם חלילה לא ישעו לאזהרותיו, העולם ייחרב כולו באמצעות המבול.

השבוע, כשנקרא את פרשת נח, יהיה זה גם יום השנה של מרן שר התורה הגר"ע יוסף זצוק"ל, שהלך לעולמו לפני שמונה שנים, באותו יום מר ונמחר ג' בחשוון. אם נתבונן מעט יותר, נבין שלא לחינם אירע שפרשת נח מתעורבת עם יום האזכרה של מרן זצ"ל, שכמו שהעידו רבותיו היה מתאים להיוולד בדורות קודמים ושנשמתו נשמה גבוה, אך הקב"ה ראה בעונו הדור ועמד ושתלו בדורנו אנו.

מי שזכה והכיר מקרוב את מרן הגר"ע יוסף זצ"ל, ידע איזו אבדה גדולה איבדנו, אבדה שניכרת היטב בדורנו אנו, כשהבלבול והחושך מקיפים אותנו וזקוקים אנו לעמוד אש שיאיר לנו את הדרך, זקוקים אנו לחיבת נח כדי להינצל ממימי המבול הרוחני והגשמי שבדורנו.

מנהיג גדול זה הקים את יהדות ספרד שהייתה בשפל והשיב העטרה ליושנה, אך למרות גדולתו הגדולה, נהג בעצמו בענווה וכל יהודי ויהודייה זכו אצלו לכבוד וחביבה, כאילו היו בניו ממש. די היה לראות באיזו רגישות התנהג מרן זצ"ל עם המשחרים לפתחו, כיצד היה בוכה עם כל אדם שבא לשטוח את צערו בפניו.

בדידי הווה עובדא, כאשר נכנסתי אל הקודש פנימה, לשטוח את חששותי ופחדיי, היה זה כשעמדתי לילד לאחר תקופה ארוכה בה לא נפקדתי, בשל פחד וזיכרונות קשים מלידה קודמת. על אף שנהוג לומר שהזמן מרפא, הפחד והחשש עוד היו בעיני וכלל שהתקרב מועד הלידה, מפלס הפחד גאה, עד ליום בו כשל כח הסבל ודמעות ירדו מעיני ללא הפוגה.

כשבעלי שיחי' ראה את גודל השבר, הוא דרש בטוב שברופאי הנפש, הלא הוא מרן רבנו עובדיה יוסף זכר צדיק לברכה. כיוון שהיה לנו אח בבית המלך, זכינו עוד באותו היום להיכנס לפניי ולפניהם, אל מקום המקדש ומרן זכר צדיק לברכה – שבהוראתו נשלחנו ליישוב מרוחק, להפריח את השממה – קיבל אותנו בחביבות כאילו היינו בניו.

כולם יודעים את חשיבות הזמן בעיניו של מרן זצ"ל, אולם על אף החשיבות הרבה, הוא הקדיש לנו לא מעט זמן – כזה שנחשב לנצח במושגים אחרים. ההשתתפות בדאגה ניכרה היטב על פניו הקדושות של מרן זצ"ל לאורך כל העת בה שהינו בבית פנימה ומרן זצ"ל עודד ועודד ועודד, עד שדמעותיו נעצרו, או אז הוא בירך וחזק אותנו ולא הניח לנו לנפשנו עד שיבש מעיין הדמעות, כשלאחר מכן הוא בשנית מברך אותנו לשלום ואכן לידה זו הייתה כמו חלום.

כזה היה מרן זצ"ל, איש אלוקים, מחד איש אך מאידך כזה שראשו מגיע השמימיה. חבל על דאבדן ולא משתכחין.

שייחווהו לבית העלמין העתיק בצפת, שם שוכן ציונו הקדוש של מרן רבי יוסף קארו זצ"ל בעל השלחן ערוך. למשך מספר ימים, הוא שכר חדר במלון בטבריה, על מנת שיוכל בנקל לנסוע מדי יום לעיר צפת הסמוכה.

וכך בכל יום באותו שבוע היה מרן נוסע לצפת, ומשתטח על ציונו הקדוש של מרן ה"בית יוסף" במשך מספר שעות. כשעיניו עצומות וכל כולו מביע תחינה, היה מעתיר ומבקש בדמעות שליש וברגש רב שיעתיר הצדיק בעדו לפני פוקח עיוורים, שמאור עיניו ישוב כבראשונה.

וכך היה אומר בתפלתו: "אני תלמידך עובדיה בן יעקב, מפני פסקיך בעולם, ופועל ללא הרף שתורתך לא תשתכח. אם חלילה יכהו עיניי, לא אוכל להפיץ תורתך ברבים. עשה נא למען תורתך ובקש בפני כסא הכבוד שתיקרע הגזירה ויאורו עיניי. הרי משורש נשמתך אני. העתיר בעדי!" (כאן נעצור ונציין סוד מכבשונו של עולם, דבר פלא המובא בשו"ת 'דברי יצחק' (עמוד רע"ט) שהמקובל הגה"ק רבי יצחק כדורי זי"ע אומר פעם למאן שהוא שמרן זצ"ל הוא נשמתו של מרן ה'בית יוסף' זי"ע...).

וזאת לדעת כי כבר מגיל צעיר מאוד, החל מרן בדרכו המיוחדת בהלכה שצידדה בפסקי ה'בית יוסף' לבני עדות המזרח. בהמשך הפך הדבר למפעל חייו וגולת הכותרת בפועלו התורני וההלכתי. צר היה לו על נטישת פסקי מרן השלחן ערוך, והוא מסר נפשו ללכד את העם סביב פסקי מרן השלחן ערוך, כדי שיוכלו כל הספרדים להתלכד ולסעוד סביב שולחנו של השלחן ערוך. זוהי למעשה שיטתו העקרונית, ועליה הוא תמיד ממליץ את הסיסמה 'להחזיר עטרה ליושנה'. בבסיס שיטתו עומדת הקביעה ש"בארץ ישראל קיבלנו עלינו הוראות מרן", שכן כאן מרן הוא ה"מרא דאתרא".

כעת, עמד בתחינה על ציונו של פוסק הדורות וביקש בזכותו רפואה שלימה להמשיך ולשקוד על תורתו. פעמים לאחר סאת תחנוניו, היה מפטיר לסובבים אותו: "חשתי שמרן ה'בית יוסף' בעצמו פונה אליי באבהיות ולוחש לי בהבטחה: 'מנע קולך מבכי ועיניך מדמעה, כי הכל יעבור בשלום. עיניך שעסקו בתורה, ימשיכו להאיר, ואתה תמשיך להשפיע לעולם תורה והלכה'".

ברוך פוקח עורים

ואכן, הנס לא איחר לבוא. תפלתו של מרן על הציון הקדוש נענתה. פתאום, באורח פלא, וללא כל היגיון רפואי, ראייתו החלה להשתפר בהדרגה, עד שתוך זמן קצר חזר להרגלי לימודיו הקודמים.

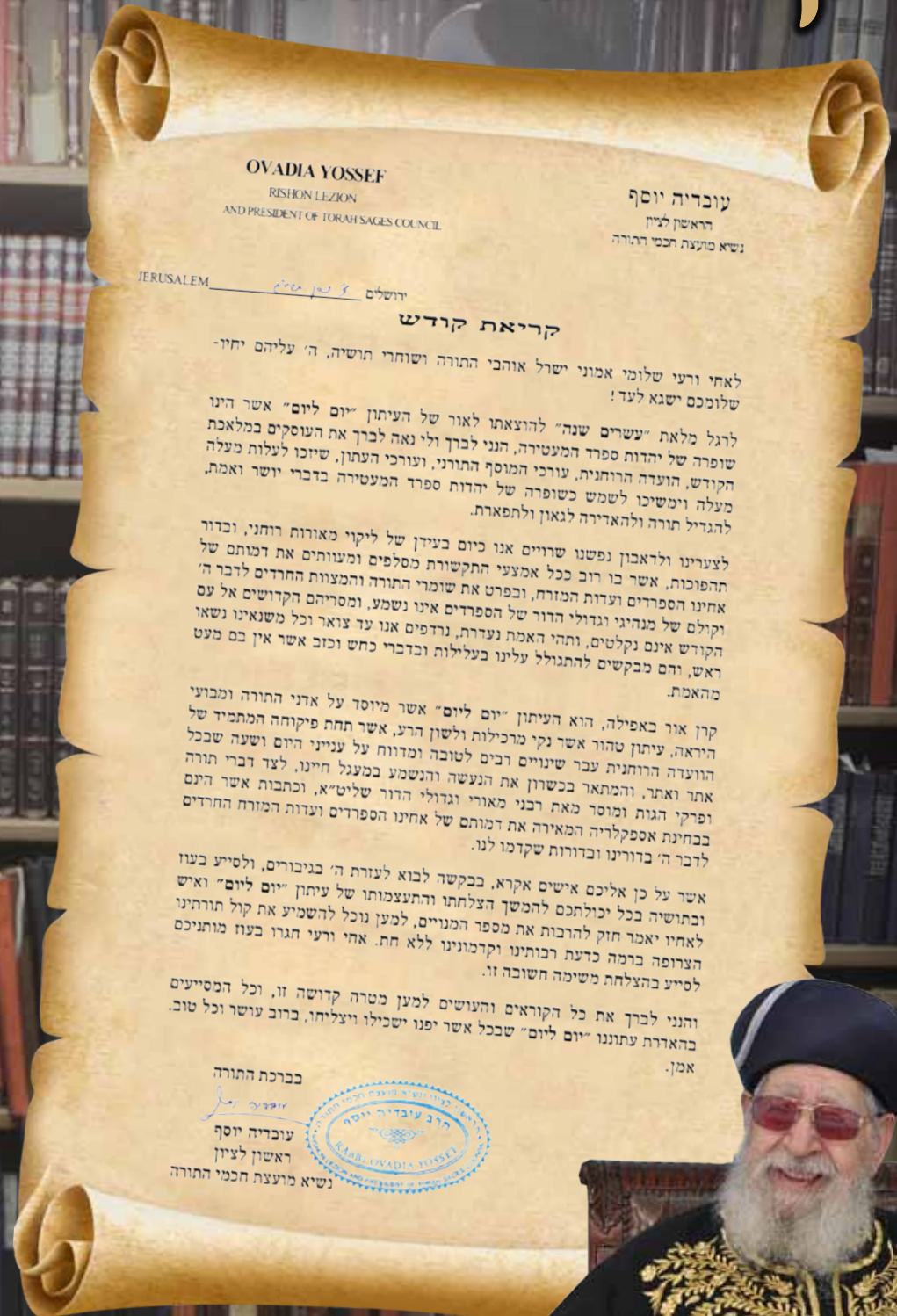
רק המשקפים הכהות שנאלץ להרכיב מאז, נותרו למזכרת לנס הגדול. אגב, לימים, נפגש מרן עם האדמו"ר מקרעטשניץ שהגיע למעונו ברחוב הקבלן. לאחר שקיבלו בכבוד הראוי והשיחה בין השניים התנהלה בידידות רבה, מרן הזכיר לאדמו"ר את ידידותם רבת השנים: "בזכותכם אני לומד היום, אלפי התשובות שכתבתי במרוצת השנים, הם הודות לייעוץ שנתתם לי שהציל את עיניי", אמר הגר"ע, והזכיר כי בעבר היה זה האדמו"ר שהכיר לו את פרופ' גולן, מי שהתאים לו משקפי שמש מיוחדות החוסמות את הקרינה מהאור, וכך מתאפשר לו ללמוד.

פרופסור זוברמן (כיום מנהל מחלקה בבית חולים "הדסה") שהיה מופקד בזמנו על הטיפול במאור עיניו, התבטא על הנס הרפואי "זה לא אני בכלל! לא היה מה לטפל, העין פשוט חזרה לתפקד מאליה!".

מן השמים השגיוחו על עיניו של מי שעתיד להאיר עיניהם של ישראל..

חלק מהפרטים בסיפור מפליא זה, הם מתוך עדות של עד ראייה ושמיעה – הרה"ג ר' פנחס זביחי שליט"א, שהיה עם מרן על ציונו של ה'בית יוסף' באותם ימים. וכפי שסיפר כל זה בספרו שו"ת "עטרת פז" (כרך ד', בקונטרס מפעל הטור והב"י העולמי מס' 86) ראה שם. סמך למעשה זה, הביא בקונטרס "מלך ביופיו" (עמ' 111) מן הגמרא במסכת בבא מציעא (פ"ה ע"ב) על אותו תלמיד חכם שנסתמו עיניו, והלך ונשתטח על ציונו הקדוש של התנא רבי חייא וביקש על קברו "אני שונה תדיר את התוספתות שסידרת", ומסיימת הגמרא שתפלתו עשתה פירות, ושב לו מאור עיניו כבתחילה.

קבלנו הוראות מדרן

OVADIA YOSSEF

RISHON LEZION

AND PRESIDENT OF TORAH SAGES COUNCIL

עובדיה יוסף

ראשון לציון

נשיא מועצת חכמי התורה

JERUSALEM

ירושלים ז' ניסן תש"פ

קריאת קודש

לאחי ורעי שלומי אמוני ישראל אוהבי התורה ושוחרי תורה, ה' עליהם יחיו- שלומכם ישגא לעד!

לרגל מלאת "עשרים שנה" להוצאתו לאור של העיתון "יום ליום" אשר הינו שופרה של יהדות ספרד המעטירה, הנני לברך ולי נאה לברך את העוסקים במלאכת הקודש, הועדה הרוחנית, עורכי המוסף התורני, ועורכי העתון, שיזכו לעלות מעלה מעלה וימשיכו לשמש כשופרה של יהדות ספרד המעטירה בדברי יוסף ואמת, להגדיל תורה ולהאדירה לגאון ולחפארת.

לצעירי ולראבון נפשנו שרויים אנו כיום בעידן של ליקוי מאורות רוחני, ובדור תהפוכות, אשר בו רוב ככל אמצעי התקשורת מסלפים ומעוותים את דמותם של אחינו הספרדים ועדות המזרח, ובפרט את שומרי התורה והמצוות החרדים לדבר ה' וקולם של מנהיגי וגדולי הדור של הספרדים אינו נשמע, ומסריהם הקדושים אל עם הקודש אינם נקלטים, ותחי האמת נעדרת, נרדפים אנו עד צואר וכל משנאנו נשאו ראש, והם מבקשים להתגולל עלינו בעלילות ובדברי כחש וכזב אשר אין בהם מעט מהאמת.

קרן אור באפילה, הוא העיתון "יום ליום" אשר מיוסד על אדני התורה ומבועי היראה, עיתון טהור אשר נקי מרכילות ולשון הרע, אשר תחת פיקוחה המתמיד של הוועדה הרוחנית עבר שינויים רבים לטובה ומדווח על ענייני היום ושעה שבכל אתר ואתר, והמתאר בכשרון את הנעשה והנשמע במעגל חיינו, לצד דברי תורה ופרקי הגות ומוסר מאת רבני מאורי וגדולי הדור שליט"א, וכתבות אשר היום בבחינת אספקלריה המאירה את דמותם של אחינו הספרדים ועדות המזרח החרדים לדבר ה' בדורינו ובדורות שקדמו לנו.

אשר על כן אליכם אישים אקרא, בבקשה לבוא לעזרת ה' בגיבורים, ולסייע בעוז ובתושיה בכל יכולתכם להמשיך הצלתו והתעצמותו של עיתון "יום ליום" ואיש לאחיו יאמר חזק להרבות את מספר המנויים, למען נוכל להשמיע את קול תורתנו הצרופה ברמה כדעת רבותינו וקדמונינו ללא חת. אחי ורעי חגרו בעוז מותניכם לסייע בהצלת משימה חשובה זו.

והנני לברך את כל הקוראים והעושים למען מטרה קדושה זו, וכל המסייעים בהאדרת עתוננו "יום ליום" שבכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו, ברוב עושר וכל טוב. אמן.

בברכת התורה

יוסף

עובדיה יוסף

ראשון לציון

נשיא מועצת חכמי התורה

מחלקת מנויים - דרכי התקשרות:

טלפון: 03-9235216 שלוחה 4 פקס: 03-9235218

דוא"ל: sub@yomleyom.co.il

הודעות SMS/WhatsApp: 0533374342

